

A Tan Kapuja Buddhista Gimnázium és Általános Iskola

Vizsgaszabályzata

Hatályosság

Jelen vizsgaszabályzatot a TÁMOP 3.2.1. pályázat keretében vezettük be iskolánkban, 2011-ben. A többször módosított szabályzat jelen állapota 2023. szeptember 01-jétől érvényes annak módosításáig.

Érvényesség

Jelen vizsgaszabályzatban foglaltak minden tanulói jogviszonnyal rendelkező diákunkra, tagozattól és képzési típustól függetlenül, és minden pedagógusunkra nézve érvényes és kötelezően betartandó előírásokat tartalmaz.

A vizsgarendszer

A vizsgarendszerünk célja, hogy a tanulóink olyan vizsgarutinra tegyenek szert, melyet az érettségi vizsgájukon hasznukra fordíthatnak és hatékonyan segíti őket.

A vizsgarendszerünk alapvető célja, hogy minden tanulóra kiterjedően az írásbeli és szóbeli kommunikációs készséget fejlessze, önálló tanulási utakat és stratégiákat határozzon meg, fejlesszen ki. Segíti továbbá a tanulók tervező gondolkodásmódjának és a tanulási motivációjának erősítését.

A különféle vizsgarészek lehetővé teszik, hogy formatív és diagnosztikus módon mérjük a tanulói előrehaladást mind a tanulmányi, mind a képességek fejlődését tekintve.

A vizsgarendünk alkalmas eszköze a pedagógiai-szakmai munkánk mérésének is, hasznos visszajelző rendszere a nevelő-oktató munkánk eredményességének. Lehetőséget biztosít a szaktanári önreflexióra, az újratervezésre, az innovatív pedagógusi attitűd permanens jelenlétére.

A fentiek tükrében, iskolánkban mind a nappali, mind az esti tagozaton a tanévet négy negyedéves szakaszra bontjuk, amelyen belül egy-egy vizsgahét zárja a tanulmányi időszakokat.

A tanmeneteket ezekre az időszakokra szükséges bontani, és egyenként kb. 4-5 témaegységgel elkészíteni. Az írásbeli vizsgaanyagok a 9-10. évfolyamoknál inkább egyfajta kompetenciaméréshez hasonlítanak, kiegészülve a szaktantárgyak ismeretanyagával, míg a 11-12. évfolyam vizsgaanyaga tartalmazza az érettségi vizsgák témaköreit.

A nappali és esti tagozatos vizsgák tervezett időpontjai

I. negyedév

Október vége

II. negyedév

Január közepe

III. negyedév

Március - Április

IV. negyedév

Június eleje

Az intézményünk éves munkatervében szükséges konkretizálni a vizsganapokat.

A vizsgák összeállításának alapelvei

A vizsgaanyagok összeállításánál a nappali 9. és 10. évfolyamnál egyes szaktantárgyak összekapcsolódhatnak, akár érintett kompetencia területeiknél, akár témájuknál fogva. A kompetencia alapúság mellett a tananyagtartalomhoz való kapcsolódás is követelmény.

A többi évfolyam és tagozat esetében a tantárgyi követelményeknek megfelelően zajlik a vizsgák összeállítása. Ezeknek a vizsgarészeknek a felelősei: szakmai és módszertani csoport valamint a szaktanárok.

A vizsgahét felépítése - Nappali tagozat

A vizsgahét első két napja **írásbeli** vizsgákból áll. A hét többi napján pedig **szóbeli** vizsgáztatás folyik, vizsgabizottságokban megszervezve.

A nappali tagozatos tanulók vizsgabeosztását a szóbeli és írásbeli vizsgákra a Szakmai és módszertani csoport készíti el. (lásd: melléklet)

Javítási lehetőségek

- Az írásbeli dolgozat eredményét a szóbeli vizsgán lehet javítani, vagy külön alkalmat is biztosíthat a szaktanár a vizsgázó részére.
- Ha csak írásbeli vizsga kerül megszervezésre egy adott tárgyból, úgy a javítás lehetőségét a vizsgahét utolsó napjáig köteles a szaktanár biztosítani és megszervezni.
- Ha csak szóbeli vizsgára kerül sor egy adott tárgyból, úgy a javítás lehetőségét a vizsgahét utolsó napjáig köteles a szaktanár biztosítani és megszervezni.
- Ha a fenti két esetben valamilyen oknál fogva nem lehetséges a vizsgahéten a javítás megszervezése, úgy a szaktanár a vizsgahéten kívül, az első szakos óráján is biztosíthatja a javítási lehetőséget.
- Az első javítási lehetőséget minden tanulónak meg kell adni, aki nem elégtelen dolgozatot írt és kérelmezte azt (szóban vagy írásban).
- Minden olyan tanuló, aki elégtelen dolgozatot ír, de legalább 10%-os eredményt elér, köteles részére javítási lehetőséget biztosítani a szaktanár.
- Nem köteles a szaktanár a javítási lehetőséget biztosítani annak a vizsgázónak, aki 10% alatti teljesítményt ér el. Ebben az esetben mérlegelési lehetősége van a pedagógusnak az engedélyezés tekintetében.
- Javítási lehetőséget egyszer biztosítunk minden vizsgázó részére.

A vizsgák időtartama:

Az *írásbeli vizsgák* reggel 8⁰⁰ órakor kezdődnek, és legkésőbb 14⁰⁰ óráig tartanak. A nappali tagozaton egy tanóra (45perc) alatt legfeljebb 2 vizsgatárgy írásbeli számonkérése is megszervezhető, melyről a Szakmai és módszertani csoport jogosult dönteni, illetve az érettségi vizsgához hasonlóan, egy vizsgatárgy ideje hosszabb is lehet, mint 45perc.

A *szóbeli vizsgák* a nappali tagozaton reggel 8⁰⁰ órakor kezdődnek, és legkésőbb 15⁰⁰ óráig tartanak. A nappali tagozaton egy vizsgázóra 5 perc felkészülési idő és 5 perc felelési idő jut. A nyelvből vizsgázóknak nem áll rendelkezésre felkészülési idő, az érettségihez hasonlóan.

Vizsgateremben tartózkodás rendje:

Az *írásbeli vizsgán* az osztályok tanulói egyesével foglalnak helyet a vizsgateremben, általában mindenki a saját osztályában. Adott esetben – nagy létszámú tanulócsoportoknál – van lehetőség a bontásra. Erről a Szakmai és módszertani csoport jogosult dönteni.

A *szóbeli vizsgán* a vizsgacsoportokba osztott tanulók csoportonként jelennek meg a bizottságokban. Egyszerre mindig 4 vizsgázó tartózkodik a tanteremben. Ha mind a 4 vizsgázó végzett, akkor kerül sorra a következő négyes csoport.

A szóbeli vizsgabizottságok tantárgyak szerint alakulnak, beosztásukat a Szakmai és módszertani csoport készíti el. (lásd: melléklet)

A vizsgahét felépítése - Esti tagozat

A gimnáziumi és általános iskolai esti tagozatosok vizsgabeosztása órarend szerint történik. A Szakmai és módszertani csoport ettől eltérően szervezhet szóbeli vizsgabizottságokat is a végzős osztályok esetében, illetve ahol valamilyen oknál fogva indokoltnak látják.

Javítási lehetőségek

- Az írásbeli dolgozat eredményét a szóbeli vizsgán lehet javítani, vagy külön alkalmat is biztosíthat a szaktanár a vizsgázó részére.
- Ha csak írásbeli vizsga kerül megszervezésre egy adott tárgyból, úgy a javítás lehetőségét köteles a szaktanár biztosítani és megszervezni a következő első tanóra alkalmával.

- Ha csak szóbeli vizsgára kerül sor egy adott tárgyból, úgy a javítás lehetőségét köteles a szaktanár biztosítani és megszervezni a következő első tanóra alkalmával.
- Az első javítási lehetőséget minden tanulónak meg kell adni, aki nem elégtelen dolgozatot írt és kérelmezte azt (szóban vagy írásban).
- Minden olyan tanuló, aki elégtelen dolgozatot ír, de legalább 10%-os eredményt elér, köteles részére javítási lehetőséget biztosítani a szaktanár.
- Nem köteles a szaktanár a javítási lehetőséget biztosítani annak a vizsgázónak, aki 10% alatti teljesítményt ér el. Ebben az esetben mérlegelési lehetősége van a pedagógusnak az engedélyezés tekintetében.
- Javítási lehetőséget egyszer biztosítunk minden vizsgázó részére.

A vizsga időtartama:

A vizsgák kezdése 15³⁰ órától legkésőbb 19⁰⁰-óraig tarthat, órarendi beosztás szerint.

Az *írásbeli vizsgák* esetében a szaktanár határozza meg a vizsga időtartamát, de legfeljebb az írásbeli érettségi vizsgák idejében tervezhető a számonkérés.

A *szóbeli vizsgák* az esti tagozatokon hasonló módon szerveződnek, mint a nappali tagozaton, vagyis egy vizsgázóra 5 perc felkészülési idő és 5 perc felelési idő jut. A nyelvből vizsgázóknak nem áll rendelkezésre felkészülési idő, az érettségihez hasonlóan.

Vizsgateremben tartózkodás rendje:

Az *írásbeli vizsgán* az osztályok tanulói egyesével foglalnak helyet a vizsgateremben, általában mindenki a saját osztályában. Adott esetben – nagy létszámú tanulócsoportoknál – van lehetőség a bontásra. Erről a szaktanárok jogosultak egyénileg dönteni.

A *szóbeli vizsgán* a tanulók beosztását a szaktanár szervezi és tervezi meg. Egyszerre mindig 4 vizsgázó tartózkodik a tanteremben.

Egyéb vizsgaszervezési módok

2023. szeptember 01-től kizárólag projektmunkára vagy beadandó dolgozatra nem szerezhetsz jegyet a vizsgázó. A szaktanár köteles a projektmunka vagy beadandó dolgozat mellett szóbeli vagy írásbeli vizsgát is megszervezni.

A projektmunka és a beadandó dolgozat esetében a téma megjelölése kötelezően tananyaghoz, témakörhöz kapcsolódó kell legyen, és a témákat a szaktanárnak írásban kell meghatároznia.

A testnevelés tantárgy értékelésébe a sportköri jelenlét és teljesítmény is beleszámít.

Digitális kultúra, kémia, dráma és színház, mozgókép- és médiaismeret, ének-zene tárgyakból a vizsgahét előtti héten tanórai keretek között is megtörténhet a számonkérés.

Természettudomány tantárgy esetében a vizsga projektmunka készítésével és szóbeli bemutatással történik.

Szakköri vagy fakultációs tárgyak esetében is dönthet a pedagógus, hogy vizsgát szervez a tanulónak, vagy részt vett/nem vett részt minősítéssel értékeli.

A vizsgák értékelése

0% - 29%	-	elégtelen (1)
30% - 49%	-	elégséges (2)
50% - 69%	-	közepes (3)
70% - 84%	-	jó (4)
85% - 100%	-	jeles (5)

Vizsgahalasztásra vonatkozó előírás

A tanuló legkésőbb a vizsgát megelőző hét péntekéig írásban jelezheti az igazgatónak vizsgahalasztási szándékát. Az igazgató a vizsgahalasztási kérelmet

a megfelelő indoklás hiányában elutasíthatja. Ebben az esetben a vizsgázónak az Intézmény által kijelölt vizsgahéten kell a vizsgát pótolnia. Vizsgahalasztásra két esetben van lehetőség: első és harmadik negyedévben. A vizsgahalasztás kérelme iskolánk weboldaláról letölthető.

Megjelenés a vizsgán

Mind az írásbeli, mind a szóbeli vizsgákon a tanároknak és a diákoknak egyaránt alkalomhoz illő öltözkében kell megjelenniük.

Vizsgafegyelemre vonatkozó előírás

Az írásbeli vizsgák ideje alatt tantermi és folyosói felügyeletet kell kialakítani, a szóbeli vizsgákon pedig biztosítani kell a bizottságban folyamatosan jelen lévő minimum 2 főt.

Az írásbeli és szóbeli vizsgák alatt a megengedett segédeszközökön kívül más nem használható, ennek megszegése, valamint beszélgetés és egyéb rendzavarás esetén a tanuló nem folytathatja az adott tantárgy vizsgáját.

Az előírás megszegése a vizsga felfüggesztésével jár, a tanuló munkájának értékelése pedig: elégtelen (1). Az érdemjegyre vonatkozó javítási lehetőség a fent leírtak alapján történik.

Vizsgafajták tantárgyanként, évfolyamonként

Nappali tagozat:

Tantárgy	Vizsga fajtája
Magyar nyelv és irodalom	írásbeli és szóbeli
Történelem és társadalomismeret	írásbeli és szóbeli
Matematika	írásbeli
Idegen nyelv	írásbeli és szóbeli
Biológia	9. évfolyam: írásbeli 10. évfolyamban: írásbeli és szóbeli Érettségizőknek: 11-12. évfolyamon: írásbeli és szóbeli
Kémia	9. évfolyam: írásbeli 10. évfolyam: írásbeli
Fizika	írásbeli
Digitális kultúra	gyakorlati vizsga
Földrajz	írásbeli és/vagy szóbeli
Roma/cigány nemzetiségi népismeret	9-10. évfolyam: írásbeli, 11. évfolyam: írásbeli és/vagy szóbeli, 12. évfolyam: szóbeli és/vagy projekt
Vizuális kultúra	9. évfolyam: írásbeli és/vagy szóbeli 10. évfolyam: írásbeli és/vagy szóbeli
Művészet – vizuális kultúra	11. évfolyam: írásbeli és/vagy szóbeli
Mozgókép- és médiaismeret	12. évfolyam: írásbeli
Dráma és színház	12. évfolyam: írásbeli a magyar nyelv és irodalom vizsgatárgyba építve
Buddhista hittan	IV. negyedéves vizsgahéten: írásbeli
Természettudomány	11. évfolyam: projekt készítése és szóbeli bemutatása
Fenntarthatóság	10. évfolyam: írásbeli 11. évfolyam: projekt készítése és szóbeli bemutatása

Esti tagozat:

Tantárgy	Vizsga fajtája
Magyar nyelv és irodalom	10. évfolyam: írásbeli és/vagy szóbeli, 11-12. évfolyam: írásbeli és szóbeli
Történelem és társadalomismeret	10. évfolyam: írásbeli és/vagy szóbeli, 11-12. évfolyam: írásbeli és szóbeli
Matematika	írásbeli
Idegen nyelv Beás nyelv Angol nyelv	10. évfolyam: írásbeli és/vagy szóbeli, 11-12. évfolyam: írásbeli és szóbeli 10. évfolyam: írásbeli és/vagy szóbeli, 11-12. évfolyam: írásbeli és szóbeli
Biológia	9. évfolyam: írásbeli 10. évfolyam: írásbeli Érettségizőknek: 11-12. évfolyamon: írásbeli és szóbeli
Kémia	írásbeli (online)
Fizika	írásbeli vagy online írásbeli
Digitális kultúra	gyakorlati vizsga
Földrajz	írásbeli az érettségizőknek szóbeli is
Roma/cigány nemzetiségi népismeret	10. évfolyam: írásbeli 11. évfolyam: írásbeli és/vagy szóbeli 12. évfolyam: írásbeli és/vagy szóbeli
Dráma és színház	12. évfolyam: írásbeli a magyar nyelv és irodalom vizsgatárgyba építve
Művészet-vizuális kultúra	írásbeli
Buddhista hittan	11. évfolyam: Írásbeli
Természettudomány	11. évfolyam: írásbeli (online)
Fenntarthatóság	10. évfolyam: írásbeli 11. évfolyam: projekt készítése és szóbeli bemutatása

Legitimáció

A tantestület nevében a Vizsgaszabályzatot jóváhagyja, és elfogadja, aláírásával hitelesítik a nevelőtestület képviselőjében:

Pencs Anikó, igazgatóhelyettes

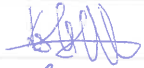
Sinkovics Ádám, igazgatóhelyettes

A módosítás kelte: Pécs, 2023. augusztus 25.

Harmat Mária, igazgató

Az Intézményünk Vizsgaszabályzatának módosítását elfogadom, melyet aláírással hitelesítek:

Név	Aláírás
1. Amrein Anna	
2. Baloghné Gyurgyovics Renáta	
3. Dezsőné Faragó Márta	
4. Dobri Mercédesz Anna	
5. Fejes István	
6. Harmat Mária	
7. Jakab András	
8. Jakab Gábor	
9. Jakab Miklós Károly	
10. Kiss Krisztina	
11. Kis-Vörös Szabolcs	
12. Kocsis Bernadett	
13. Kovács Lídia	
14. Matheisz Mónika Marianna	
15. Pavlik Andrea	
16. Pencs Anikó	
17. Petrovicsné Lakatos Henrietta	
18. Pothorszkiné Kelner Noémi	
19. Rács Krisztián	
20. Radvánszki Erika Szidónia	
21. Sinkovics Ádám	
22. Szászné Nagy Eszter	
23. Vlaj Máté	

kelt: Pécs, 2023. augusztus 25.

Harmat Mária
igazgató

A TAN KAPUJA BUDDHISTA GIMNÁZIUM ÉS ÁLTALÁNOS ISKOLA

**OSZTÁLYOZÓ VIZSGA KÖVETELMÉNYRENDSZERE AZ
ÁLTALÁNOS ISKOLAI 5-8. ÉVFOLYAMOS ESTI TAGOZATOS
KÉPZÉSBEN RÉSZTVEVŐK SZÁMÁRA**

TARTALOM

I.	Általános tudnivalók	4
II.	Az írásbeli vizsgák rendje	4
III.	A szóbeli vizsgák rendje	5
IV.	Egyéb, intézményi teendők	6
V.	Az osztályozó vizsga értékelésének módja	6
VI.	Az osztályozó vizsga vizsgafajtái tantárgyanként	7
VII.	Az osztályozó vizsga követelményei az általános iskola 5-8. évfolyamán	8
	Magyar nyelv és irodalom	8
	Magyar nyelv 5-6	8
	Irodalom 5-6	10
	Magyar nyelv 7-8	14
	Irodalom 7-8	16
	Beás nyelv és irodalom	22
	Beás nyelv és irodalom 5-6	22
	Beás nyelv és irodalom 7-8	25
	Matematika	29
	Matematika 5-6	29
	Matematika 7-8	34
	Történelem és állampolgári ismeretek	39
	Történelem 5	39
	Történelem 6	39
	Történelem 7	40
	Történelem 8	40
	Művészeti ismeretek	41
	Művészetek 7	41
	Művészetek 8	43
	Informatika	44
	Informatika 7-8	44
	Fizika	51
	Fizika 5	51
	Fizika 6	52
	Fizika 7	52

Fizika 8	54
Kémia	57
Kémia 5	57
Kémia 6	59
Kémia 7	61
Földrajz	64
Földrajz 5	64
Földrajz 6	65
Biológia – egészségtan	66
Biológia 5	66
Biológia 6	70
Roma/cigány nemzetiségi népismeret	72
Roma/cigány nemzetiségi népismeret 5-6	72
Roma/cigány nemzetiségi népismeret 7-8	74
VIII. Projektkészítés	76

I) Általános tudnivalók az osztályozó vizsgáról

1. A tanuló jelentkezési lapját évfolyamonként kell kitölteni.
2. A januári osztályozó vizsgára legkésőbb tárgyév október 31-ig, a májusi osztályozó vizsgára legkésőbb tárgyév február 28-ig lehet jelentkezni a jelentkezési lap kitöltésével és a titkárságon való leadásával.
3. Ha a jelentkező mégsem kíván osztályozó vizsgát tenni, a visszalépésről írásban tájékoztatnia kell az iskola vezetését tárgyév november 15-ig (januári vizsga esetén), illetve március 10-ig (májusi vizsga esetén).
4. Ha a vizsgára jelentkező tanuló a vizsgán önhibájából nem jelenik meg, az adott tárgyból „elégtelen” érdemjegyet kap.
5. Az osztályozó vizsgán szerzett jegy a tanuló tanév végi érdemjegyének minősül.
6. Az osztályozó vizsga alól felmentés nem adható.
7. Ha a tanuló két évfolyam anyagából vizsgázik, két külön vizsgát tesz, és ezekre természetesen két külön jegyet kap. Értelmszerűen továbbtanulásnál is ezt/ezeket az eredményt/eredményeket kell tekintetbe venni, amennyiben a pontszámításban érintett tantárgyról van szó.
8. Ha a tanuló az osztályozó vizsgáról számára felróható okból elkésik, távol marad, vagy a vizsgáról engedély nélkül eltávozik, javítóvizsgát tehet. A vizsgázó javítóvizsgát az iskola igazgatója által meghatározott időpontban, az augusztus 15-étől augusztus 31-éig terjedő időszakban tehet. (20/2012. EMMI rendelet 64.§ (7) és (8))
9. Az osztályozó vizsga helyszíne: 7826 Alsószentmárton, Petőfi S. u. 4/a;

II) Az írásbeli vizsgák rendje

10. Az írásbeli vizsga időtartama egy év tananyagából – általános iskolában - max. 60 perc. (20/2012. EMMI rendelet 68.§ (2))
11. Egy vizsganapon egy vizsgázó vonatkozásában legfeljebb **három írásbeli vizsgát** lehet megtartani. A vizsgák között a **vizsgázó kérésére legalább tíz**, legfeljebb harminc perc pihenőidőt kell biztosítani. (20/2012. EMMI rendelet 69.§ (1))
12. Az írásbeli vizsgán a vizsgateremben az **ülésrendet** a vizsga kezdetekor a vizsgáztató pedagógus úgy köteles kialakítani, hogy a vizsgázók egymást ne zavarhassák, és ne segíthessék. (20/2012. EMMI r. 67. § (2))
13. A vizsga kezdetekor a vizsgabizottság elnöke a vizsgáztató pedagógus jelenlétében megállapítja a jelenlévők **személyazonosságát**, ismerteti az írásbeli vizsga szabályait, majd kihirdeti az írásbeli tételeket. A vizsgázóknak a feladat elkészítéséhez segítség nem adható. (20/2012. EMMI r. 67. § (3))
14. Az írásbeli vizsgán kizárólag a vizsgaszervező intézmény **bélyegzőjével ellátott lapon**, feladatlapokon, tétellapokon (a továbbiakban együtt: feladatlap) lehet dolgozni. A rajzokat ceruzával, minden egyéb írásbeli munkát tintával kell elkészíteni. A feladatlap előírhatja számológép, számítógép használatát, amelyet a vizsgaszervező intézménynek kell biztosítania. (20/2012. EMMI r. 67. § (4))
15. Az íróeszközökről a vizsgázók, az iskola helyi tanterve alapján a vizsgához szükséges segédeszközökről az iskola gondoskodik, azokat a vizsgázók egymás között nem cserélhetik. (20/2012. EMMI r. 67. § (5))
16. A vizsgázó az írásbeli válaszok kidolgozásának megkezdése előtt **mindegyik** átvett **feladatlapon feltünteti a nevét, a vizsganap dátumát, a tantárgy megnevezését.** Vázlatot, jegyzetet csak ezeken a lapokon lehet készíteni. (20/2012.EMMI r. 68.§ (1))

17. Ha az írásbeli vizsgát bármilyen **rendkívüli esemény** megzavarja, az emiatt kiesett idővel a vizsgázó számára rendelkezésre álló időt meg kell növelni. (20/2012. EMMI r. 68. § (3))

III) A szóbeli vizsgák rendje

18. Egy vizsgázónak **egy napra legfeljebb három** tantárgyból szervezhető **szóbeli vizsga**. A vizsgateremben egyidejűleg legfeljebb hat vizsgázó tartózkodhat. (20/2012. EMMI rendelet 70.§ (1))
19. A vizsgázónak legalább **10 perccel korábban meg kell jelennie** a vizsga helyszínén, mint amely időpontban a vizsgacsoportja megkezdí a vizsgát. (20/2012. EMMI rendelet 70.§ (2))
20. A szóbeli vizsgán a vizsgázó **tantárgyanként húz tételt** vagy kifejtendő feladatot, és - amennyiben szükséges - kiválasztja a tétel kifejtéséhez szükséges segédeszközt. Az egyes tantárgyak szóbeli vizsgáihoz szükséges segédeszközökről a vizsgáztató tanár gondoskodik. (20/2012. EMMI rendelet 70.§ (3))
21. Minden vizsgázónak tantárgyanként **legalább harminc perc felkészülési időt** kell biztosítani a szóbeli feleletet megelőzően. A felkészülési idő alatt a vizsgázó jegyzetet készíthet, de gondolatait szabad előadásban kell elmondania. Egy-egy tantárgyból egy vizsgázó esetében **a feleltetés** időtartama **tizenöt percnél nem lehet több**. (20/2012. EMMI rendelet 70.§ (4))
22. A vizsgázók a vizsgateremben egymással nem beszélgethetnek, egymást nem segíthetik. A tételben szereplő kérdések megoldásának sorrendjét a vizsgázó határozza meg. (20/2012. EMMI rendelet 70.§ (5))
23. A vizsgázó segítség nélkül, önállóan felel, de ha önálló feleletét önhibájából nem tudja folytatni vagy a vizsgatétel kifejtése során súlyos tárgyi, logikai hibát vét, a vizsgabizottság tagjaitól segítséget kaphat. (20/2012. EMMI rendelet 70.§ (6))
24. A vizsgabizottság tagjai a tétellel kapcsolatosan a vizsgázónak kérdéseket tehetnek fel, ha meggyőződtek arról, hogy a vizsgázó a tétel kifejtését befejezte, vagy a tétel kifejtése során önálló feleletét önhibájából nem tudta folytatni vagy a vizsgatétel kifejtése során súlyos tárgyi, logikai hibát vétett. A vizsgázó a tétel kifejtése során akkor szakítható félbe, ha súlyos tárgyi, logikai hibát vétett, vagy a rendelkezésre álló idő eltelt. (20/2012. EMMI rendelet 70.§ (7))
25. Ha a vizsgázó a húzott tétel anyagában teljes tájékoztatlanságot árul el, azaz feleletének értékelése nem éri el az elégséges szintet, **az elnök egy alkalommal póttételt húzat** vele. Ez esetben a szóbeli minősítést a póttételre adott felelet alapján kell kialakítani úgy, hogy az elért pontszámot meg kell felelni és egész pontra fel kell kerekíteni, majd az osztályzatot ennek alapján kell kiszámítani. (20/2012. EMMI rendelet 70.§ (8))
26. Ha a vizsgázó a feleletet befejezte, a következő tantárgyból történő tételhúzás előtt **legalább tizenöt perc pihenőidőt kell számára biztosítani**, amely alatt a vizsgahelyiséget elhagyhatja. (20/2012. EMMI rendelet 71.§ (1))
27. Amikor a vizsgázó befejezte a tétel kifejtését, a vizsgabizottság elnöke rávezeti a javasolt értékelést a vizsgajegyzőkönyvre. (20/2012. EMMI rendelet 71.§ (2))

IV) Egyéb, intézményi teendők

20/2012. EMMI r.

143§.(10) Ha a tanuló a tanórai foglalkozások több mint ötven százalékáról távol maradt, félévkor és év végén minden esetben osztályozó vizsgán köteles számot adni tudásáról. Az osztályozó vizsga alól felmentés nem adható.

(11) Ha a tanuló az iskola két vagy több évfolyamára megállapított tanulmányi követelmények egy tanévben vagy az előírtnál rövidebb idő alatt történő teljesítésével összefüggő osztályozó vizsgát kíván tenni, **az intézmény vezetője a vizsga megkezdése előtt legalább harminc nappal a vizsgázói létszám, az évfolyamok feltüntetése, valamint a vizsgabeosztás megküldése mellett a megyeszékhely szerinti járási hivatal vezetőjétől vizsgabiztos kirendelését kéri.**

(12) Vizsgabiztosi feladat ellátására megbízást az kaphat, aki a hivatal által vezetett Országos érettségi vizsgaelnöki névjegyzékben szerepel. A vizsgabiztos megvizsgálja, hogy a vizsga előkészítése során és a vizsgákon betartották-e a tanulmányok alatti vizsgákra vonatkozó szabályokat.

(13) A (12) bekezdés szerinti feladatellátás keretében **a vizsgabiztos részt vesz az érintett osztályozó vizsgák valamennyi vizsgarészén és az osztályozó vizsga előkészítésében.** A vizsgabiztos az osztályozó vizsgák során keletkezett valamennyi dokumentumba betekinthez, azokról másolatot kérhet, amely során az igazgató a vizsgabiztossal köteles együttműködni.

(14) A vizsgabiztos megfigyeléseiről, megállapításairól két példányban jegyzőkönyvet készít. A vizsga befejezését követő **8 napon belül a jegyzőkönyv egyik példányát eljuttatja az őt megbízó megyeszékhely szerinti járási hivatal vezetőjének, a másik példányt pedig az intézmény vezetőjének.**

V) Az osztályozó vizsga értékelésének módja:

Az írásbeli és szóbeli vizsgarésszel is rendelkező tantárgyak esetében az írásbelin és a szóbelin elérhető pontok összeadódnak, és ezen összesen pontértékre vonatkoznak a lenti százalékos határok. A csak írásbeli vagy csak szóbeli részből álló vizsgák esetében is a lenti százalékos határok az érvényesek.

A tantárgyi ismeretek

0-29%-os teljesítménye esetén	elégtelen (1) érdemjegy,
30 %-os elsajátítása esetén	elégséges (2) érdemjegy,
50 %-os elsajátítása esetén	közepes (3) érdemjegy,
70 %-os elsajátítása esetén	jó (4) érdemjegy,
85 %-os elsajátítása esetén	jeles (5) érdemjegy

kerül beírásra a tanügyi dokumentumokba. (vizsgajegyzőkönyv, napló, törzskönyv, bizonyítvány). A 30%-ot el nem érő teljesítmények esetén a tanuló javítóvizsgára vagy évismétlésre kötelezhető az érvényes jogszabályok alapján.

VI) Az osztályozó vizsga vizsgafajtái tantárgyanként

A vizsgázó az osztályozó vizsgán két évfolyam követelményeiből tesz írásbeli és/vagy szóbeli vizsgát az alábbiak szerint:

5-8. évfolyam	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyanyelv, kommunikáció (5-8)	-
Beás nyelv (5-8)	Beás nyelv (5-8)
Biológia (5-6)	Biológia (5-6)
Fizika (5-8)	Fizika (5-8)*
Földrajz (5-6)	Földrajz (5-6)
Informatika (7-8)	Informatika (7-8)
Irodalom (5-6)	Irodalom (5-6)
Kémia (5-7)	Kémia (5-7)*
Matematika (5-8)	-
Művészeti ismeretek (7-8)	-
Roma/cigány nemzetiségi népismeret (5-8)	Roma/cigány nemzetiségi népismeret (5-8)*
Történelem és állampolgári ismeretek (5-8)	Történelem és állampolgári ismeretek (5-8)

*Projektbemutató

Az írásbeli vizsgák minden tantárgy és évfolyam esetében **30 percesek**. A szóbeli vizsgák során a táblázatban *-gal jelölt esetekben **projektmunkát** kell készíteni a vizsgázóknak, amit a szóbeli vizsgán be kell mutatni. A projektek témáit az adott tanév februárjában kell kihirdetni, és közzétenni a vizsgázók felé. A projekt témák a tanult tananyagból kerülnek ki. A többi tantárgy esetében **szóbeli vizsgatételsor** alapján zajlik a felelet. A **szóbeli tételek számának** meghatározása: a vizsgázók számánál 1-gyel több, de legfeljebb 20 tétel.

**VII) AZ OSZTÁLYOZÓ VIZSGA KÖVETELMÉNYEI AZ ÁLTALÁNOS ISKOLA
5-8. ÉVFOLYAMÁN**

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

5-6. évfolyam

Magyar nyelv

Tematikai egység	Beszédkésztség, szóbeli szövegek megértése és alkotása
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Különböző hallott szövegek, információk megértése, rövid összefoglaló reprodukálása. Aktív részvétel különféle kommunikációs helyzetekben (kommunikációs gyakorlatok). Alkalmazkodás a beszédhelyzethez, a kommunikációs célhoz. A közlési szándéknak megfelelő szókinés, kiejtés (hangsúly, tempó, hangerő stb.), valamint a nonverbális eszközök megismerése, alkalmazása. A kommunikáció kulturális kontextusának megfigyelése. Különböző kommunikációs helyzetek létrehozása szerepjáttékkal: mindennapi kommunikációs szituációk különféle helyzetekben történő gyakorlása (kapcsolatfelvétel, kérdés, kérés, beszélgetés). A kommunikációs helyzet tér-, időviszonyai és a résztvevői szerepek (kontextus), valamint a beszédpartner közlésének, viselkedésnek megfigyelése, értelmezése. A kommunikáció teljes folyamatának megfigyelése, a következtetések nyomán alaptényezőinek megnevezése egy-egy példa elemzésével. (A kommunikáció modelljének és elemeinek megfigyelése).	

Tematikai egység	Olvasás, az írott szöveg megértése
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Különféle szövegek néma és a szöveg üzenetének megfelelő, hangos olvasása. Olvasási, szövegértési stratégiák alkalmazása, gyakorlása és bővítése különböző témájú és típusú nyomtatott és elektronikus szövegeken. Az ismert szövegfeldolgozási stratégiák (átfutás, jóslás, előzetes tudás aktiválása stb.) alkalmazása, illetve újabb stratégiákkal való bővítése (szintézis, szelektív olvasás). Tájékozódás, információkeresés (betűrend, tartalomjegyzék, utalók használatával) a különféle dokumentumtípusokban (könyv, folyóirat, online dokumentum), a korosztálynak szóló kézikönyvekben (szótár, lexikon), ismeretterjesztő forrásokban. A szövegértés folyamatának megfigyelése, a szöveg megértésének követése. A hibás olvasási, szövegértési technika felismerése, a megfelelő javító stratégia megtalálása és alkalmazása. Az információhordozók kommunikációs funkcióinak és az olvasott szövegek tipológiai és műfaji különbségének megfigyelése, a szöveg mondanivalójának saját szavakkal történő megfogalmazása. A szöveg szereplőinek bemutatása. A szöveg és a kép összefüggéseinek feltárása, értelmezése.	

Tematikai egység	Írás, fogalmazás
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
A szövegalkotás műveleteinek ismerete: anyaggyűjtés, címválasztás, a lényeges gondolatok kiválasztása, elrendezése, az időrend, a szöveg tagolása bekezdésekre. A kialakult egyéni írástechnika további fejlesztése. Törekvés az esztétikus, olvasható kézírásra. Az írás folyamatának megtapasztalása, folytonos ön- és társkorrekció. Anyaggyűjtés különféle nyomtatott és elektronikus forrásokból az írott mű elkészítéséhez. A vázlatkészítés szabályainak, fajtáinak megismerése; gyakorlatok a vázlat kifejtéséhez, kiegészítéséhez. Néhány internetes szövegtípus formai és tartalmi jellemzőinek megfigyelése. Az írott és nyomtatott szöveg formájának üzenete. Az írásmű üzenetének, céljának, befogadójának megfelelő szókincs használata. Személyes élmények megfogalmazása különböző szövegtípusokban: mese, elbeszélés, leírás, jellemzés, levél. Szövegalkotás az internetes műfajokban: pl. e-mail, komment. Az írás nem nyelvi jeleinek (betűforma, -nagyság, sorköz, margó, távolság, színek, kiemelések stb.), a szöveg képének az írott üzeneten túli jelentése. A kézzel írt és a számítógépes szövegek különbözőségei, hasonlóságai.	

Tematikai egység	Helyesírás
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
A Magyar helyesírási szótár és internetes szótárak használata tanári segítséggel. Az alapvető helyesírási szabályok (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve) megismerése főleg a hangtani és szófajtani ismeretek elsajátításához kapcsolódóan. A tulajdonnév értelemtükröztető helyesírási alapjainak megismerése. A megismert helyesírási esetek felismerése és tudatos alkalmazása az írott szöveg megértése és szövegalkotási folyamatában; önkontroll és szövegjavítás fokozatos önállósággal. Hibajavítási gyakorlatok segédeszközök használatával. Törekvés a mindennapi írásbeli alkotásokban az igényes helyesírásra.	

Tematikai egység	A szavak szerkezete és jelentése
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
A szavak szerkezete: szó, szótő, toldalékok: képző, jel, rag. Az ige és a főnév szemantikája. Hangalak és jelentés kapcsolata a szavakban. A szavak jelentése és hangalakja közötti összefüggés megfigyelése. Az állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások jelentésének, szerkezetének, használati körének megfigyelése. A leggyakoribb mindennapi metaforák jelentésszerkezetének megfigyelése a beszélt és írott szövegekben játékos gyakorlatokkal.	

Tematikai egység	A nyelv szerkezete
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
A magyar hangrendszer jellemezőinek tapasztalati úton történő megismerése. A hangok, a szóelemek és a szavak szintjének részletesebb vizsgálata. A beszédhangok hasonlóságainak és különbségeinek felfedezése, a képzési módok megfigyelése. A magyar hangok rendszere és főbb képzési jellemzőik: magánhangzók, mássalhangzók; magánhangzók: magas, mély; rövid, hosszú; mássalhangzók: zöngés, zöngétlen. Néhány, a magyar nyelvre jellemző hangkapcsolódási szabályszerűség: megfigyelésük a kiejtésben, a beszédben és az írásban. A hangok kapcsolódási szabályszerűségei: hangrend, illeszkedés, teljes és részleges hasonulás, kiesés, összeolvadás, rövidülés. A saját nyelvváltozatból ismert hangok eltérései a standard változattól. A szavak egy lehetséges osztályának, a szófajok legjellemzőbb csoportjainak áttekintése, szövegbeli és kommunikációs szerepük megfigyelése, alkalmazásuk a kommunikációban. A szófaji csoportok jellemző alaktani viselkedésének megfigyelése, főbb jellemzőinek megnevezése. Az alapszófajok típusai, szerkezetük, szerepük a szövegalkotásban. Az ige szerkezete, az igekötők szerepe az ige folyamatosságának, irányultságának kifejezésében. A főnevek kategóriái, a tulajdonnevek néhány tipikus fajtája, szerkezete. A névmások szövegszervező szerepének megfigyelése, alkalmazása a szövegalkotásban. A tanult alapszófajok leggyakoribb képzőinek megismerése, szóalkotási gyakorlatok. A magyar nyelv szerkezetének összehasonlítása a tanult idegen nyelv hangtani, szótani szerkezetével.	

5-6. évfolyam Irodalom

Tematikai egység	Népköltészet, népdalok, népmesék – kortárs dalszövegek
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Három-négy magyar népmese, művek a népköltészetből, néhány műmese a világirodalomból és a magyar irodalomból, beleértve a kortárs mesét is (Lázár Ervin, Tandori Dezső, Csukás István). Különböző mesetípusok, pl. állatmesék, tündérmesék, varázsmesék, tréfás mesék. Tipikus férfi- és nőalakok és jellemző tulajdonságaik a népmesékben. A mesék műfaji sajátosságai. Magyar mesehősök. Népdalok jellemzői. Népdalok kortárs zenei feldolgozása (pl. Csík Zenekar). Népzene, világzene. Megzenésített versek. Kortárs dalszövegek jellemzői (pl. Republic, Quimby). A beszélő szándékának esetleges hasonlóságai.	

A mesék csoportosítása, tipizálása, a mesetípusokhoz példaszövegek rendelése. Különbségtétel a népmese és a műmese között. Különbségtétel mese és valóság között.
--

Tematikai egység	Monda, rege, ballada
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Két-három magyar történeti monda, köztük népmonda, egy népballada és műballadaként A walesi bárdok és még egy Arany-ballada. Vörösmarty Mihály: Szép Ilonka, Arany János: Rege a csodaszarvasról. Válogatás a görög, a római és a magyar mondavilágból (pl. Daidalosz és Ikarosz; Mucius Scaevola, Horatius Cocles; A fehér ló mondája, Lehel kürtje, Mátyás királyról és Kinizsi Pálról szóló mondák). A mesék és mondák realitásának, fantasztkumának, cselekményalakításának, helyszíneinek, szereplőinek összevetése a hatás és az elbeszélésmód szempontjából. A mondákban szereplő, hasonló motívumok megfigyelése és összevetése. Az érvek csoportosítása és szembeállítás. A témával adekvát területekről indokok, magyarázatok, bizonyítékok keresése. Arany János egy balladájának és egy népballada részletének szövegű felidézése.	

Tematikai egység	Petőfi Sándor: János vitéz
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
A János vitéz cselekménye, szerkezete. A mű mesei elemei (cselekmény, hősök) – népies elbeszélő költemény/verses mese. Kukorica Jancsi útja, tettei, választásai (értelmezés, jellemzés). A megjelenítés eszközei (az egységenkénti feldolgozás során néhány poétikai eszköz megismerése: képek, pl. hasonlat, megszemélyesítés, metafora; alakzatok, pl. ellentét, párhuzam, felsorolás, megszólítás, felkiáltás, kérdés). Verselési elemzések, ritmizálási gyakorlatok. A jellemek elemzése, az önismeret fejlesztése. Beszélgetések során annak belátása, hogy a János vitézzel megérett és mesébe ágyazott történetelemek hogyan jelentkeznek a hétköznapi életben (kiállás a szerelemért, ellenállás a csábításnak, hűség, megbízhatóság, becsület, erkölcsi döntések). A tanuló megismeri az epikai műnem jellegét (tér, idő, cselekmény, szereplő, elbeszélő), jellemzi a mű szereplőit, megismeri a kapcsolódó elméleti fogalmakat (pl. verses epika; elbeszélő költemény), megkezdte az ismerkedést a poétikai eszközökkel – a szóképek, alakzatok felismerése, megnevezése ettől kezdve folyamatos feladat; képes önálló szövegalkotási feladatok megoldására (különböző közlésformák; nézőpontváltás stb.); képes saját véleményének megfogalmazására; képes memoriterek előadására (szövegrészletek a műből).	

Tematikai egység	Arany János: Toldi
------------------	--------------------

Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Emberi kapcsolatok, konfliktusok, lélekábrázolás a Toldiban. Toldi Miklós helyzete, tettei, magatartása (értelmezés, jellemzés); kapcsolatai, konfliktusai (elemzés). Arany lélekábrázolása (családi kapcsolatok; bűn és megtisztulás). A történetmondás eszközei – szerkezeti, előadásmódbeli, nyelvi sajátosságok. A már tanult fogalmak alkalmazása és jelentésük értelmezése (ütemhangsúlyos verselés, bonyodalom stb.). A Toldi-család viszonyairól beszélgetve saját dilemmák megfogalmazása. Emberi élethelyzetek felidézése és elemzése a Toldi jelenetei kapcsán, pl. társadalmi különbségek („Hé, paraszt...”), kiszakadás a családból (Miklós eltávozik), hit és hitetlenség (23–24. ének), képmutatás (György a király előtt) stb. A történetben megragadható téma, tematika, motívum megnevezése, fogalmi körülírása. A műben tematizált és fogalmilag megragadott életkérdés, dilemma, helyzet összevetése mindennapi tapasztalatokkal, más emberekre vonatkozó megfigyelésekkel. A beszélő és az elbeszélő szerepének elkülönítése. A cselekmény kisebb-nagyobb részeiről, illetve egészéről áttekintő összefoglalás, a jelenetek fontosságának, jelentőségük mibenlétének megvilágítása szóbeli és írásbeli megfogalmazásokban; a szereplők megnevezése, megfigyelése, jellemzése. A Toldi meghatározott részletének szövegű felidézése.	

Tematikai egység	Gárdonyi Géza: Egri csillagok
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Tér- és időviszonyok (cselekményidő/külső, történelmi idő), cselekmény, szerkezet; a szereplők csoportjai, kapcsolataik; konfliktusok. Elbeszélői nézőpont, jellemábrázolás, ábrázolásmód. Bornemissza Gergely életútja. A mű fontos témái (történelem, hősiesség, barátság, szerelem, árulás stb.) és motívumai (pl. hold, csillag, gyűrű). A Gárdonyi-mű és más történelmi regények hőseinek párhuzamos jellemzése és szembeállítás.	

Tematikai egység	Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk – sok szempontú megközelítés. Tér- és időviszonyok (cselekményidő/külső, történelmi idő), cselekmény, szerkezet, szereplők/jellemek, kapcsolatok, konfliktusok. Elbeszélői nézőpont. A mű fontos témái (pl. barátság, közösség, önfeláldozás, gyerekek-felnőttek, hűség-árulás). A beilleszkedés és a csoportba tartozás nehézségei. Próbatétel – kalandok, hősök, hősiesség magatartásformák (összevetés a Gárdonyi-regény alakjaival.) Szövegalkotási feladatok megoldása (szóban/írásban), pl. jellemzés, levél, elbeszélés, jellemzés nézőpontváltással, kreatív írás.	

Tematikai egység	A szűkebb természeti környezet, a családi kapcsolatok és a teremtés, eredet, hagyomány motívuma
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Petőfi Sándor Az Alföld, A Tisza című versei, valamint néhány családi témájú verse; Arany János: Családi kör; Juhász Gyula: Este az Alföldön; Tóth Árpád: Körüti hajnal, Radnóti Miklós: Nem tudhatom... című művek megismerése, értelmezése, a művekben előforduló költői eszközök megismerése. Ezen túl több más, a témához kapcsolódó – különböző korokból származó – mű, beleértve a régióhoz, a lakóhelyhez kötődő irodalmi emlékeket is. A választott tárgyhoz kapcsolódó fogalmi ismeretek. A mitológiai és bibliai történetektől (pl. Daidalosz és Ikarosz; Gilgames és Enkidu; Jákob és Ézsau) a kortárs irodalomig, magyar és világirodalmi szemelvényekkel. Kisepikai (pl. Kosztolányi, Karinthy művei) és nagyepikai (teljes művek és részletek, pl. Mark Twain, Jules Verne), valamint lírai alkotásokban található motívumok. A tematikába tartozó néhány jellegzetes motívum megkeresése, kigyűjtése, azonosítása, ezek előfordulásainak ismételt összevetése. Egy-egy motívum ismétlődéséről, variálódásáról egyre önállóbb vázlatkészítés, és saját vázlat alapján felkészülés. A beszélgetésekben vélemény megfogalmazása saját szavakkal a témába tartozó emberi hitek, kötődések jelentőségéről. Törekvés a toleráns fogalmazásra és a civilizált érvelésre a vitapartnerekkel szemben. A nemzedékek együttélésének motívumai kapcsán részvétel a családi élettel kapcsolatos beszélgetésekben (családi kapcsolatok, szerepek, munkamegosztás). Petőfi: Az Alföld és Nemzeti dal című műveinek szövegű felidézése.	

Tematikai egység	Képek és formák a költészetben
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Lírai alkotások elemzése különböző korokból, beleértve a régi magyar irodalmat, nevezetesen Csokonai: A Reményhez, Janus Pannonius: Pannónia dicsérete, továbbá néhány lírai mű más korokból (például: Balassi Bálint lírai művei). Szemelvények a 20–21. század magyar költészetéből is (a kortársak közül például Lackfi János, Kukorelly Endre, Karafiáth Orsolya, Varró Dániel). Értő és élményszerű olvasás. A lírai formanyelv sokféleségének bemutatása példákon keresztül, írásbeli és szóbeli ismertetésekben pedig egyre gyakorlottabb rámutatás a képiség, a zeneiség, a szerkezet változataira, eltéréseire és hasonlóságaira. Az irodalmi művekben megjelenített érzelmek, motívumok visszaadása mind többször saját szavakkal, mégis szakszerűen használva a kulcsfogalmakat. A művek megismerése, megértése során különböző olvasási stratégiák alkalmazása.	

Tematikai egység	Az irodalmi művek szóbeli és írásbeli szövegműfajainak jellemzői
------------------	--

Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Az 5–6. évfolyamon megismert, különböző műnemű művek feldolgozása kapcsán: a jellemzés tartalmi és formai követelményei, az elbeszélés, a leírás sajátosságai, az egyszerűbb dialogikus formák, dramatikus népszokások tipikus jegyei. Műnemek, főbb műfajok. A tematikai egységben szereplő szövegműfajok megkülönböztetése, és ilyenek alkotása is. A különféle irodalmi művekben olvasottak önálló reprodukálása elbeszélésben, leírásban, jellemzésben. A szövegműfajok különbségeinek érzékelése, és megnyilatkozásokban számadás ezekről a különbségekről.	

Tematikai egység	Fogalomhasználat
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Elbeszélő és lírai művek, amelyekkel kapcsolatban a fogalmak felmerülnek. Igényes és az értelmezést segítő fogalomhasználat. A művekről beszélve, beszélgetve a fogalmak értő használata. A fogalomhasználatot segítő szótár- és lexikonhasználat.	

7–8. évfolyam

Magyar nyelv

Tematikai egység	Beszédképesség, szóbeli szövegek megértése és alkotása
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
A különféle mindennapi megnyilatkozásokban való jártasság, a nyelvi és a nem verbális jelek beszédhelyzetnek megfelelő használata. A különféle mindennapi megnyilatkozások, valamint a tömegkommunikáció üzeneteinek dekódolása. Az érvelés alapjainak megismerése. Részvétel beszélgetésben, vitában, a saját álláspont előadása, megvédése, esetleges korrigálása a témának, a kommunikációs helyzetnek megfelelő kifejezésmóddal. Reagálás mások véleményére kisközösségi (iskolai, családi, baráti) helyzetekben. A közéleti kommunikáció iskolai helyzetei és műfajai: megbeszélés, vita, felszólalás, hozzászólás, rövid alkalmi beszéd, köszöntés, kiselőadás, a helyzetnek és a kommunikációs célnak megfelelő beszédmód, szókincs használata. A tömegkommunikáció működésének, jellegzetességeinek megfigyelése, megértése, a manipulációs technikák megfigyelése. Munkahelyi környezet beszédhelyzetei (állásinterjú, érdekvényesítés, bemutatkozás stb.). A hétköznapi életben, a hivatalos kommunikációban megjelenő beszédhelyzetekben való jártasság, érdekvényesítés (bank, egészségügy, önkormányzat, bíróság stb.).	

Tematikai egység	Olvasás, szövegértés
-------------------------	-----------------------------

Ismeretek/fejlesztési követelmények	
A megismert szövegfeldolgozási módok gyakorlása, újabb technikák, olvasási formák megismerése (intenzív és extenzív olvasás), azok gyakorlatban történő alkalmazása. A szöveg érzelmi-gondolati tartalmát kifejező olvasás. A különféle szövegfeldolgozási módok (szó szerinti, kritikai, kreatív olvasás) használata elektronikus és nyomtatott, folyamatos és nem folyamatos szövegeken. Az olvasott szöveg tartalma és az azt kiegészítő képek, ábrák összefüggéseinek felfedése, értelmezése. Adatkeresés technikái (szelektív olvasás, átfutás). Az internetes adatkeresés, szövegkérlek, az intertextualitás kezelése, a különböző forrásokból származó adatok megbízhatóságának és használhatóságának kérdése. A különböző forrásból származó információk megadott szempontok szerint való összehasonlítása, kritikai következtetés levonása. Ismeretterjesztő szövegek jellemzői és feldolgozási technikái. Elektronikus és nyomtatott szótárhasználat. Munkahelyeken használatos dokumentumok megértése (munkaköri leírás, szerződés, álláshirdetés.) A hétköznapi életben, a hivatalos kommunikációban alkalmazott dokumentumok, nyomtatványok megértése (banki, orvosi, önkormányzati, jogi).	

Tematikai egység	Írás, fogalmazás
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
A kommunikációs célokhoz megfelelő szövegek írása. A tanulást segítő papíralapú és számítógépes jegyzetelés gyakorlása, törekvés a legoptimálisabb egyéni forma kialakítására. Különböző nézőpontú és műfajú szövegek alkotása: elbeszélés, jellemzés, vélemény. Az írásban történő bemutatkozás szabályai a papíralapú és az online felületen (önéletrajz, blogbejegyzés, internetes közösségi portál). Az interneten való kommunikáció szabályai, veszélyei (pl. közösségi oldalak, chat, regisztráció stb). A munkahelyek által igényelt dokumentumtípusok elkészítése (önéletrajz, motivációs levél).	

Tematikai egység	Helyesírás
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
A helyesírás értelemtükröző szerepének felhasználása különféle írásbeli műfajokban. Az írásjelek, a szöveg központosításának legfontosabb szabályai. A párbeszéd és az idézetek (egyeses, szabad függő, függő) írásmódja. Összetett szavak helyesírása alapvető szabályainak megismerése, alkalmazása.	

Tematikai egység	
-------------------------	--

	A nyelv szerkezete és jelentése
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
A mondat nyelvi funkciója, felépítése, szerkezete, mondatfajták, szövegszervező ereje. A mondat modalitása. Mondatátalakítási gyakorlatok a beszédhelyzetnek és a kommunikációs szándéknak megfelelően szóban és írásban. Szószerkezetek típusai, fajtái: mellérendelés, alárendelés. A mondatrészek szerepének és mondatbeli viszonyainak, a hozzájuk kapcsolódó vonzatok jellemzőinek tanulmányozása. Mondatrészek szerepe, funkciója és fajtái, mondatbeli viszonyaik, vonzatok. Szóösszetétel, alapszó, képzett szó, szókapcsolat megkülönböztetése.	

Tematikai egység	A nyelv állandósága és változása
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
A nyelv állandóságának és változásának megfigyelése különböző régi és mai szövegeken. A nyelvi változás bizonyítékainak értelmezése különböző korokból származó írott szövegeken és irodalmi példákon (nyelvemlékeink). Nyelvhasználatunk, a környezetünkben lévő nyelvváltozatok néhány jellemzőjének megfigyelése, megnevezése. A Magyarországon élő nemzetiségek nyelve, nyelvhasználat. A szókincs változása: régi és új szavak, kifejezések gyűjtése, összehasonlítása. A magyar nyelv eredete (finnugor rokonság), helye a nyelvek között.	

7-8. évfolyam Irodalom

Tematikai egység	Klasszikus és kortárs lírai alkotások
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Különféle témájú lírai alkotások a klasszikus és kortárs lírából, a magyar és a világirodalomból. (Választható például Arany János, Kosztolányi Dezső, Tóth Árpád, József Attila, Radnóti Miklós, Weöres Sándor, Tóth Krisztina, Borbély Szilárd, Határ Győző, Szilágyi Domokos). Megismert klasszikus lírai művek összevetése kortárs alkotásokkal. A lírai formanyelv (szerkezeti változatok, szókincs, a képiség eszközei) elemeinek megismerése, a művek elemzése során a fogalmak használata. Annak belátása, hogy az irodalmi formanyelv is változik, és a kortárs művek besorolása a kánonba nehéz és problematikus. Annak beláttatása, hogy a lírai művekbe is vegyülhet időnként epikus jelleg, szerepjáték, helyzetdal esetén vegyülhet bele imitált jelleg, drámai monológ esetén pedig drámaiság. Egy József Attila-mű és egy Radnóti-mű szöveghű felidézése.	

Tematikai egység	Lírai műfajok
-------------------------	----------------------

Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Különböző korok lírai alkotásainak felidézése. Műfajok megnevezése: dal, elégia, óda, himnusz, epigramma, helyzetdal, költői levél, ars poetica. Jellemzőik összefoglalása. Műfaji jellemzők elsajátítása: a dal egyszerű, egynemű érzéseket kifejező, énekelhető vers; az elégia értékhiányos állapotot és szomorú belenyugvást tükröző költemény; az óda emelkedett hangvételű, ünnepélyes, gondolati elemet is tartalmazó vers; továbbá, hogy a himnusz ezen belül istenséget szólít meg, általában kérés, indoklás formájában; az epigramma rövid, csattanós költemény; a helyzetdal a szerepjáték egy neme; a költői levél létező és megnevezett személyhez szól; az ars poetica költői hitvallás. Műfajok változásainak (koronként, szerzőnként) felfedezése.	

Tematikai egység	A kisepika műfaji változatai: novella, elbeszélés
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Anekdotikus történetek, kisepikai alkotások a magyar és a világirodalom különböző korszakaiból, különös tekintettel Kosztolányi Dezső, Mikszáth Kálmán és más magyar elbeszélők novelláira. Néhány novella és elbeszélés feldolgozása, értelmezése. Mind pontosabb ismeretek szerzése arról, hogyan illeszkedik az epika és a kispróza tágabb körébe az elbeszélés és a novella. Olvasmányok összevetésével a novella és az elbeszélés jegyeinek felismerése, a két műfaj megkülönböztetése. Az anekdotikus mesélés fogalmának ismerete, megértése, annak átlátása, miért gyakori az anekdota a novellairodalomban. Az idő- és térvizonyok felismerése, megnevezése, az elbeszélés és a történet időrendje közötti eltérés érzékelése; az elbeszélői nézőpont, beszédhelyzet felismerése.	

Tematikai egység	Kortárs novellák
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Korábban megismert klasszikus kisepikai művek összevetése kortárs alkotásokkal, pl. Háy János: A kéz, Békés Pál: Ottília, Az ólomkatona, Lázár Ervin: A csomag, A tolvaj. A szókincs, stílus, mondatszerkezet eltéréseinek megfigyelése, megnevezése. A tematika jellegzetes eltéréseinek elemzése. A hangulat, hangnem, világkép eltéréseinek megfigyelése.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A regény változatai	Órakeret E: 8 óra L: 4 óra
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
Magyar történelmi események és korszakok megidézése az irodalomban, Jókai Mór, Mikszáth Kálmán és mások műveiben. Jókai Mór: A kőszívű ember fiai, Mikszáth Kálmán: Szent Péter esernyője. A kőszívű ember fiaiban szereplő apa- és anyafigura, a testvérek kapcsolata, konfliktusa. Tér- és időviszonyok, cselekmény, szerkezet, anekdotikusság. A szereplők jellemzése (egyéni állásfoglalással). Elemzések, értelmezések és kreatív írások.		

Ajánlott és/vagy egyéni olvasmányok, pl. Jules Verne, Mark Twain, Dickens és mások műveiből; a klasszikus és kortárs, magyar és világirodalmi ifjúsági irodalomból – műbemutatók, értelmezések, ajánlások (a házi olvasmányok megközelítési szempontjainak alkalmazása, önálló állásfoglalással).

Az olvasott művek műfaji jegyeinek, felépítésének, elbeszélésmódjának megfigyelése, a szereplők azonosítása, jellemzése, kapcsolatrendszerük elemzése; a konfliktusok mibenlétének feltárása.

Beszélgetések, szerepjátékok a történetek határhelyzeteiről és a szereplők döntési kényszereiről.

Szóbeli, írásos beszámolók, elemzések az olvasott művekről, a cselekményt alkotó elemekről, helyszínekről és időkezelésről, a szereplők viszonyairól, érzelmeikről, konfliktusairól.

Tematikai egység	Művek a reformkor irodalmából
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Olvasmányok a reformkor irodalmából, különös tekintettel Kölcsey Ferenc: Himnusz, Parainesis (egy részlet), Petőfi Sándor: Nemzeti dal, Szeptember végén, és Vörösmarty Mihály: Szózat című művére. Legalább 3 további alkotás, például István öcsémhez, Reszket a bokor, mert..., Egy gondolat bánt engemet. Egy korstílus – a romantika. Egy-két szemelvény a korszak jellemző alapvetéseiről, törekvéseiről (pl. szabadság az irodalomban; új, jellegzetes műfajok; kevertség, töredékesség; romantika és népiesség). Romantikus jegyek, vonások azonosítása, megnevezése. A Himnusz és a Szózat utalásainak értelmezése közös és önálló munkában egyaránt, rámutatás kompozíciós elemeikre, szövegük rögzítése memoritereként. Ismertetés a tanult Petőfi-művek tematikai és műfaji különbségeiről, életrajzi és történelmi beágyazottságukról. Kölcsey Husztjának, Himnuszának, Vörösmarty Szózatának szövegű felidézése.	

Tematikai egység	Művek a Nyugat három nemzedékének irodalmából
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Szépirodalmi alkotások a Nyugat három nemzedékének korából. Ady Endre: Párisban járt az Ősz, és még két verse; József Attila: A Dunánál; Karinthy Frigyes: Tanár úr kérem (egy részlet); Kosztolányi Dezső két novellája és két lírai alkotása; Móricz Zsigmond egy novellája, Radnóti Mikós: Nem tudhatom... és még egy műve, Szabó Lőrinc egy műve. További lehetőségek: Ringató, Rejtelmek, Szeretném, ha szeretnének, Babits Mihály, Tóth Árpád, Illyés Gyula, Juhász Gyula egy-két műve. Az impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió irányzatainak stílus- és formajegyei. Szövegek, irodalmi művek strukturális és tartalmi szempontú elemzése, az összefüggések felismerése és értelmezése. Művek tematikájának, meghatározó motívumainak azonosítása, alapvető lírai műfajok sajátosságainak felismerése. Kompozíciók, képek, alakzatok elemzése. Egy Ady- és egy Kosztolányi-mű szövegű felidézése.	

Tematikai egység	
------------------	--

	Egy drámai mű feldolgozása
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Legalább egy dráma (vígjáték, színmű) feldolgozása, lehetőség szerint megtekintése; a szöveg és az előadás összehasonlítása. Drámajáték az irodalomórán. Különböző szereplő- és embertípusok megjelenítése közös játékokban, pl. a tartás- és járásmód, gesztusok, mimika megfigyelését követően. Improvizáció a megismert drámai konvenciók és a színházi formanyelv elemeinek alkalmazásával. A komikum, a humor tartalmi és nyelvi jellemzőinek megismerése. A monológ és a dialógus szerepének megkülönböztetése, a drámában, drámajátékban szöveg és a mozgás kapcsolatának, a szándék és a feszültség jelentőségének felismerése. Egy drámarészlet szöveghű felidézése.	

Tematikai egység	Kortárs irodalom – kortárs írók és olvasók
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Olvasmányok a 20–21. századi irodalomból. Egy Örkény-novella, két Weöres-mű, két-három kortárs magyar szépprózai mű, öt közelmúltbeli és kortárs magyar lírai mű (például Zelk Zoltán: Hajnali vendég, Áprily Lajos: Királyasszony kertje, Baka István: Vezeklés; Lackfi János: Lavina-dal, Kukorelly Endre: Kert). Olvasmányélmények és a közös tanulási tevékenységek nyomán egyre fejlődő képesség a homályos értelmű, a célzás és az elhallgatás eszközeivel élő mai műalkotások feldolgozására és befogadására is. Különböző olvasói attitűdök azonosítása; olvasatok, vélemények összevetése. A befogadás tapasztalatai, a téma, az írói látásmód és álláspont tudatosítása. Egy Weöres Sándor-mű és két kortárs szerző egy-egy művének szöveghű felidézése.	

Tematikai egység	Bevezetés az irodalomtörténet tanulásába
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Felidézett, a reneszánszhoz sorolható művek az 5–6. évfolyam anyagából, felidézett, a romantika, illetve a modernség korához sorolható művek a 7–8. évfolyam anyagából. Néhány mondatos ismeretkör a barokkról, klasszicizmusról, realizmusról, posztmodernről. Korszakok időbeli körülhatárolása évszázad-pontossággal. Három-három stílusjellegzetesség megnevezése leegyszerűsítő, absztrahált formában. Térben-időben tájékozódva a magyar és a világirodalom néhány alkotásának csoportosítása. Annak észrevétele, hogy az egyes korokhoz időnként jellegzetes módon kötődik egy vagy több kifejezés mód, stílus. Ismeretek szerzése arról, hogy az irodalmi tendenciák időnként szorosan összefüggnek más művészeti ágak tendenciáival.	

Tematikai egység	Bevezetés a műfajelméletbe
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Felidézett, a mese, monda, elbeszélő költemény műfajába, továbbá egyszerűbb lírai műfajokba sorolható művek az 5–6. évfolyam anyagából; felidézett, a lírai, drámai, illetve a kispika műfajai közé sorolható művek a 7–8. évfolyam anyagából. Annak észrevétele, hogy a műfaj jellemzői mindig csak általában jellemzőek, és a konkrét mű nem feltétlenül felel meg mindenben a műfaji definíciónak. Annak megfigyelése, hogy vannak egymáshoz közelebb álló és erőteljesebb eltéréseket mutató műfajcsoportok. Annak megértése a tematikai egység feldolgozása során, hogy a művek műfaji jellemzése egyben belső, tartalmi és formai lényegüket is jellemzi (beleértve a beszédmódot, a modalitást, a kommunikációs helyzetet), vagy legalábbis szoros összefüggésben áll azokkal.	

Tematikai egység	Fogalomhasználat
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Elbeszélő, drámai és lírai művek, amelyekkel kapcsolatban a fogalmak felmerülnek. Igényes és az értelmezést segítő fogalomhasználat. A művekről beszélve, beszélgetve értő fogalomhasználat. Pontos fogalomhasználatot segítő szótár- és kézikönyvhasználat.	

Tematikai egység	A média kifejezőeszközei (1) Történet és elbeszélés a mozgóképen
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Helyszín- és időviszonylatok, illetve karakter- és konfliktusviszonylatok felismerése, megfigyelése a médiaszövegekben (pl. rádióműsorban, riportban). Átélt, elképzelt vagy hallott esemény mozgóképi megjelenítésének megtervezése az életkornak megfelelő szinten (pl. story-board, animáció, interjú alkalmazásával). Mozgóképi szövegeken a cselekmény- és történetstruktúra, valamint az elbeszélés (narráció) megfigyelése és tudatosulása, és mindezzel összefüggésben konkrét szövegek elemzése során az expozíció, bonyodalom, lezárás már ismert fogalmainak alkalmazása. Egyszerűbb médiaszövegek létrehozása (pl. interjú, újságcikk, közösségi portálra készülő adatlap, önportré) útján a képzelőerő, a kifejezőkészség önálló fejlesztése.	

Tematikai egység	A média kifejezőeszközei (2) Az írott és az elektronikus sajtó szövegeinek rendszerezése, a média nyelve
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Az írott és elektronikus sajtó műfajainak megismerése, különbségei. Az internet megjelenésének hatása a világra és a kommunikációra. A Gutenberg-galaxis fogalma. A meghatározó sajtóműfajok felismerése, alapvető jellemzőik tudatosítása (tudósítás, riport, publicisztika, kritika). A hírműfajhoz kapcsolódó meghatározó tevékenységek (pl. újságíró,	

fotóriporter) ismerete.

Mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasástudás fejlesztése.

Tematikai egység	A média társadalmi szerepe
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Annak felismerése, hogy a médiaszövegek megformálásához („írásához”) és megértéséhez („olvasásához”) az adott médiumra vonatkozó „nyelvismeretre” van szükség, és a tömegkommunikáció médiumai más- és más jelrendszert, kódokat használnak (írott, szimbolikus – például egy képen látható tárgy – és technikai – például a kameramozgás – kódokat). Annak felismerése, hogy míg a művek esetében a befogadó a szerző által megjelenített cselekményvilág eseményeiből maga konstruálja a történetet, a média direkt értelmezési kereteket kínál a fogyasztónak a közrebocsátott történetjavaslatok értelmezésére. Kérdések és állítások megfogalmazása a mediatizált kommunikáció egyirányú és/vagy interaktív jellegével kapcsolatban. Annak megismerése és aktuális médiaesemények feldolgozása során történő tudatosulása, miért és hogyan érvényesül a médiában a sztereotip megfogalmazás kényszere, és milyen veszélyekkel járhat mindez. A nemek, foglalkozások, életmódminták, kisebbségek a tapasztalati valóságtól eltérő megjelenítésének felismerése a médiában, annak tudatosulása, hogy a médiaszövegek a közösség kulturális képviselői (reprezentánsai). A sztereotípiák és a reprezentáció fogalmának meghatározása, annak érzékelése, miért problematikus, hogy a világ nem olyan módon jelenik meg a médiában, mint a tapasztalati valóságban. Élmények és tapasztalatok összevetése a média által közvetített, megjelenített világokkal (pl. hírműsorok, talk-showk, reality-showk, életmódmagazinok, közösségi portálok), az azonosságok és az eltérések megfigyelése, megbeszélése. Azonos események eltérő megfogalmazásainak összevetése, az egyszerűbb reprezentációk különbözőségeinek ésszerű indoklása (érdekek, nézőpontok, politikai és gazdasági érintettség, illetve műfaji, nyelvi különbségek feltárása a hírműsorokban, hírportálokon, napisajtóban).	

BEÁS NYELV ÉS IRODALOM

(A nyelvoktató, a bővített és a kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatás számára)

5-6. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Beszédértés
Ismeretek/fejlesztési követelmények - Követelmények	
A tanuló megérti a kérdést és képes beás nyelvű információt adni és interakciókban sikerrel részt venni. Képes tanáraival és társaival beás nyelven írásban, szóban kommunikálni, együttműködni a nyelvórai feladatok megoldásában. Kialakul benne az igény az önfejlesztésre, a gyakorlati és absztrakt gondolkodásra és az osztálytermen kívüli beás nyelvi hatásokat is megpróbálja hasznosítani. Az írásbeli és szóbeli kommunikáció különböző formáinak gyakorlása a következő témakörökben: - Én és a családom: személyi adatok; foglalkozások, otthoni teendők; kötelességek, családi ünnepek. - Emberi kapcsolatok: barátság, emberek külső és belső jellemzése. - Tágabb környezetünk: falu, kisváros, nagyváros, ország; a lakóhely bemutatása. - Természeti környezetünk: a természet megóvása, növények, állatok a földön. - Az iskola világa: az iskola bemutatása; az ideális órarend, az ideális iskola. - Étkezés: étkezési szokások beás közösségekben, más családokban és más országokban; különleges ételek és ételreceptek. - Vásárlás: mindennapi bevásárlás, ajándék az ünnepekre. - Utazás: utazási előkészületek, a kedvenc közlekedési eszközeink. Szabadidő és szórakozás: sport az iskolában és iskolán kívül; tv, videó, számítógép és olvasás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Beszédkészség
Ismeretek/fejlesztési követelmények - Követelmények	
Az írásbeli és szóbeli kommunikáció különböző formáinak gyakorlása a következő témakörökben: - Az én világom. - A család és barátok. - Ház, lakás, berendezési tárgyak, állatok és növények a ház körül. - Vadállatok. - A mindennapi élet tevékenységei; napszakok. - Szabadidős tevékenységeink. - Az iskola: tanórai kérések, kérdések, utasítások, tantárgyak tanórai tevékenységek. - Vásárlás – alapvető árucikkek.	

- Étkezés.
- Időjárás, öltözködés, ruhadarabok, tetszés, nemtetszés.
- Egészség, betegség.
- Más népek élete, kultúrája.

A tanuló képes a jórészt ismert nyelvi eszközöket tartalmazó hallott szöveg rövid szóbeli összefoglalására. Megszólalásaiban törekszik a pontosságra, a lényeg kiemelésére, a mondatok változatos használatára, a közlési célnak és szándéknak megfelelően.

Képes önállóan kérdéseket és válaszokat megfogalmazni, a hallottakat kiegészíteni. Képes egyszerű mondatokat, kéréseket, kérdéseket, közléseket, utasításokat önállóan alkotni a tanult nyelvtani jelenségek helyes használatával.

Törekszik a jól formált beszédre, a megfelelő artikulációra. A célnyelvi normának megfelelő vagy ahhoz közelítő kiejtéssel képes megszólalni a lényegi információkat hangsúlyozva.

A mondatokat helyesen intonálja.

Bővíti szókincsét a fent említett témakörökben.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Olvasásértés
Ismeretek/fejlesztési követelmények - Követelmények	
Az olvasott szövegben képes megkeresni az ismert szavakat, szókapcsolatokat, kulcsszavakat, és felismeri az ismert szavak ragozott alakjait is.	
Képes különböző szövegek néma és hangos olvasására, ismert tartalmú szövegek értelmező, hangos olvasására.	
A különböző mondatfajták hanglejtését megfigyeli és reprodukálja.	
A szó szerinti jelentésen túl a lehetséges jelentések megtapasztalására, megértésére képes.	
Képes visszakeresni a szövegben meglévő információkat.	
Képes az olvasott szövegek tartalmának elmondására, vázlat és kérdések alapján. Próza és lírai irodalmi alkotásokat olvas.	
Az alapvető szövegértési technikákat önállóan, ill. a tanár segítségével alkalmazza. Képes a tartalom ismertetésére a fontos elemek kiemelésével.	
Néhány mondatos véleményt tud alkotni szóban és írásban az olvasott szöveg szereplőinek cselekedeteiről, a szövegben megjelenő emberi helyzetekről.	

Képes a szövegben megfogalmazott utasítások követésére. Képes az irodalmi alkotások tartalmának összefoglalására a köznyelvi kifejezőeszközök segítségével.

Képes rövid irodalmi szövegek (mondák, történetek) önálló olvasására, vers, próza előadására, dramatizálására. Ismeri az elektronikus források nyújtotta lehetőségeket.

Ajánlott irodalom:

Gombos Péter (2006): Lá szá szfátáskă dăp-ásztă sî péstyî - Magyar gyerekversek beás nyelven. Szerk.: Gombos Péter. Fordította: G. Szabó Sára – Gombos Péter. Jutta: Profunda Könyvek, 2006. 48 p.

Kalányos Terézia: Nauă korbj - A kilenc holló - Beás cigány mesék beás és magyar nyelven. Pécs, 2002. Gandhi Közalapítványi Gimnázium és Kollégium /96 p./1.

Orsós Anna (1994b): Fátă ku păru dă ar – Az aranyhajú lány (Kovalcsik Katalinnal) – Beás cigány népmesegyűjtemény I. kötet. Gandhi Gimnázium, Pécs

Orsós Anna (1998): Fátă ku păru dă ar. Az aranyhajú lány - Beás cigány népmesegyűjtemény II. kötet, Gandhi Gimnázium, Pécs

Pálmáiné dr. Orsós Anna (2009): Krák, krák vergyé. Bújj, bújj zöld ág. (Gábor Jánossal, Komáromi Máriával, Majsai Virág Eszterrel) - Beás-magyar mondókáskönyv. Profunda könyvek. Pécs-Jutta.

Pálmáiné dr. Orsós Anna (2010): În zuă krisjunuluj – Karácsony napján. (Kővári Zoltánnal, Láng Eszterrel és Vass Tündével) - Beás-magyar nyelvű mondókáskönyv. Profunda könyvek. Pécs-Jutta.

Orsós Anna (2011): Tanulj velünk beásul! - Învăcă băjisestyé ku noj! (Déri Ildikóval) - Digitális tankönyv. Készült a TÁMOP-4.1.2.-08/1/A-2009-0050 Komplex digitális tananyag- és taneszköz-fejlesztés című projekt keretében.

Radics József (2005): Kényve nasztră - A mi könyvünk - Beás nyelvi munkafüzet. Darány

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Íráskészség
Ismeretek/fejlesztési követelmények - Követelmények	

A tanuló hétköznapi témájú, egyszerű, rövid, összefüggő szöveg helyes leírására képes. Olvasható, rendezett írásképpel rendelkezik, a megfelelő írástempóval képes a rendezett fűzetvezetésre.

A hibák nélküli másolásra illetve a szavak hallás utáni leírására kevés hibával képes.

A beás nyelv helyesírási szabályainak alkalmazására, a beás hangzók írásban történő helyes jelölésére képes. Törekszik a nyelvtanilag helyes mondatok alkotására írásban.

A tanuló képes egyszerű nyomtatvány kitöltésére, levél, e-mail írására, párbeszéd, képleírás megalkotására.

Képes személyes és olvasmányélmények megfogalmazására különböző szövegtípusokban és műfajokban, pl. rövid leírás, kisebb elbeszélés, jellemzés. A mindennapi élet tájékoztató szövegeit képes megalkotni, pl. meghívó, e-mail, stb.

Nyelvtani, helyesírási, nyelvhelyességi ismereteit tudatosan alkalmazza a fogalmazásokban, írásbeli szövegekben, kreatív szövegalkotásokban.

Magyar nyelvről beásra és beás nyelvről magyarra történő fordításkor magabiztosan használja a tanult nyelvtani és stilisztikai formákat, szabályokat. A fordítási feladatok során törekszik az értelmező fordításra.

7-8. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Beszédértés
Ismeretek/fejlesztési követelmények - Követelmények	
A tanuló az ismert nyelvi eszközökkel megformált szövegekben a tanult szavakat, szó- és beszédfordulatokat felismeri, és ezekből következtet a szövegek témájára, tartalmára.	
Az ismert témakörökben elhangzó szövegekben a beszélők gondolatmenetét képes követni.	
Képes a lényeges és néhány alapvető információ kiszűrésére az ismert témakörökben elhangzó szövegekből, részben önállóan, részben a megértést segítő, változatos feladatokra támaszkodva.	
Képes az ismert nyelvi elemekre támaszkodó, szükség szerint nonverbális elemekkel támogatott beás nyelvű órávezetés folyamatos követésére és a tanári utasítások megértésére.	
Ismeretlen nyelvi elemek jelentését képes kikövetkeztetni jórészt ismert nyelvi elemekkel megformált szövegekből, valamint a lényeges információt a lényegtelenről el tudja különíteni.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Beszédképesség
Ismeretek/fejlesztési követelmények - Követelmények	
Az írásbeli és szóbeli kommunikáció különböző formáinak gyakorlása a következő témakörökben: - Iskola: továbbtanulás. - Munka: foglalkozások, munkahely. - Kultúra: mozi, színház, könyvtár, múzeum, zene, képzőművészet. - Egészséges életmód: étkezés, sport, testi-lelki egészség; - utazások: jegyvásárlás, szállásfoglalás, kirándulás szervezése. - Média: újság, tv, rádió, internet, blog. - Országismeret: lakóhely, főváros, nevezetességek. - A cigány/roma nemzetiség élete: hagyományos foglalkozások, nyelvjárások elnevezése. Egyre bővülő szókincssel, egyszerű nyelvi elemekkel megfogalmazott szöveg elmondására képes az ismert témákról, felkészülés után. Történet elmesélésére, élménybeszámoló tartására képes egyszerű nyelvtani szerkezetekkel, mondatfajtákkal. Összefüggő szöveget alkot, valamint képes mondatok összekapcsolására, illetve ok-okozati kapcsolatok kifejezésére egyszerű kötőszavakkal. A következő műfajokat ismeri: rövid történetek, élménybeszámolók, szerepek, leírások, előadás, prezentáció, témakifejtés. Képes egyszerű beszédfordulatok alkalmazására összefüggő beszéddel a tanult, illetve az új témakörökben. Hallott szöveg, hanganyag, film tartalmát röviden vissza tudja adni. Bátran részt vesz a mindennapi kommunikációban. Törekszik a helyes, érthető, kifejező beszédre, vélemények, érzések, gondolatok egyszerű, helyes megfogalmazására. Önálló beszélgetést folytat, véleményt alkot, embereket, helyeket, tárgyakat képes jellemezni, leírni a tanult szókincs felhasználásával. Képes saját érzések, gondolatok egyszerű és világos kifejezésére. Képes segítségkérésre, segítségadásra, a társakkal és felnőttekkel való helyes kapcsolatteremtésre. Tipikus beszédfordulatokat, udvariassági kifejezéseket magabiztosan használ.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Olvasásértés
Ismeretek/fejlesztési követelmények - Követelmények Rövid, egyszerű nyelvi eszközökkel, bővülő szókinccsel megfogalmazott szövegeket képes megérteni. A lényeges információkat megtalálja az egyszerű szövegekben (hirdetés, étlap, újságcikk, weblap). Beás nyelvre fordított szépirodalmi műveket (elbeszélések, versek, regények) olvasás után megért. Mások véleményének meghallgatására, megértésére és tömör reprodukálására képes többszereplős helyzetekben. Idegen szövegeket folyamatosan, kifejezően olvas. Különböző szövegeket némán és hangosan olvas, és képes a lényeg kiemelésére, az értelmező olvasásra. Szépirodalmi és köznyelvi szövegek jelentéseinek egyéni, csoportos, irányított és önálló megértésére, gyakorlására, a szöveg elemzésére képes. Az aktív mellett a passzív szókincsét is gyarapítja. Szöveg és kép összjátékát, viszonyát képes megfigyelni, ábrákat, illusztrációkat értelmezni. A szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegek közötti különbségeket felismeri. Különböző vélemények összevetésére, különbségek és hasonlóságok megfigyelésére, azokra történő reagálásra képes írásban és szóban. A szövegfeldolgozásra képes szótár használatával, önállóan. Ismeretlen és ismert szövegeket pontosan, folyamatosan, értően olvas. A lényeget néma olvasás esetén is megérti. A nyomtatott és elektronikus sajtó termékeit is ismeri, illetve használja. Ismerjen néhányat a legjelentősebb beás nyelvvel foglalkozó kutatók, írók, költők kutatásai, versei, meséi, történetei közül: Kalányos Mónika, Kalányos Terézia, Orsós Anna, Orsós Jakab, Kovalcsik Katalin, Varga Ilona. Ajánlott irodalom: Glinda www.romapage.hu	

Orsós Jakab: Aki hallja, aki nem hallja. (Elbeszélések) Zala megyei Könyvtár, Zalaegerszeg, 1987. 95.

Kalányos Mónika: Lázadó testű hajnalok. (Versek) „Eötvös József” Cigány-Magyar Pedagógiai Társaság, Budapest, 2000.

Kovalcsik Katalin, Konrád Imre, Ignác János: Aminy ku putyere - Bátor emberek. Beás cigány történetek, szokáselbeszélések és mesék iskolás gyermekek számára. Pécs: Gandhi Közalapítványi Gimnázium és Kollégium, 2001

Pálmáiné dr. Orsós Anna (Gábor Jánossal, Komáromi Máriával, Majsai Virág Eszterrel, 2009): Krák, krák vergyé. Bújj, bújj zöld ág. Beás-magyar mondókáskönyv. Profunda könyvek. Pécs-Juta.

Kalányos Terézia (2002) Nauã korbj - A kilenc holló. Beás cigány mesék beás és magyar nyelven. Gandhi Közalapítványi Gimnázium és Kollégium, Pécs.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Íráskészség
Ismeretek/fejlesztési követelmények - Követelmények	
Képes összetettebb események, történetek leírására, jellemzésére, szövegek szerkesztésére az ismert témákban.	
Elsajátította a jegyzetelés alapjait.	
Egyszerű írásos mintákat követ, kreatívan átdolgozza, konkrét és személyes tartalmakkal megtölti. Ismert témákban egyszerű, összefüggő szövegek (pl. levél, képeslap, e-mail, üzenet, rövid feljegyzések), nyelvtani szempontból helyes írására képes.	
Bátran használja a kötőszavakat írásban és az ok-okozati összefüggések alkalmazása során is. Hibák nélkül ír tollbamondást és másol.	
A nyelvtani, helyesírási, nyelvhelyességi ismereteket magabiztosan alkalmazza a szövegalkotás során, illetve a fordítási feladatokban (beásról magyarra, magyarról beásra).	
Képes saját gondolatok egyszerű mondatokban való megfogalmazására. Olvasható, rendezett írásképpel, megfelelő írástempóval, esztétikus fűzetvezetéssel rendelkezik.	
A beás nyelvi és nyelvhelyességi tanult törvényszerűségeit kevés hibával alkalmazza az írásbeli szövegekben.	
Szótárhasználat segítségével egyszerű mondatok fordítására képes beás nyelvre a mondat szerkezet és nyelvi fordulatok különbözőségének figyelembevételével.	

MATEMATIKA

5–6. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok
Ismeretek/Fejlesztési követelmények	
Elemek elrendezése, rendszerezése adott szempont(ok) szerint. Néhány elem sorba rendezése különféle módszerekkel. Néhány elem kiválasztása. A kombinatorikus gondolkodás, a célirányos figyelem kialakítása, fejlesztése.	
Halmazba rendezés adott tulajdonság alapján. A részhalmaz fogalma. Két véges halmaz közös része. Két véges halmaz egyesítése. A helyes halmazszemlélet kialakítása. A megfigyelőképesség fejlesztése: Tárgyak tulajdonságainak kiemelése, összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, osztályokba sorolás, tulajdonságok szerint, az érzékszervek tudatos működtetésével. A közös tulajdonságok felismerése, tagadása.	
Változatos tartalmú szövegek értelmezése. Összehasonlításhoz szükséges kifejezések értelmezése, használata (pl. egyenlő; kisebb; nagyobb; több; kevesebb; nem; és; vagy; minden; van olyan, legalább, legfeljebb). Értő, elemző olvasás fejlesztése. Kommunikáció fejlesztése a nyelv logikai elemeinek használatával. A lényegkiemelés, a szabálykövető magatartás fejlesztése.	
Példák a biztos, a lehetséges és a lehetetlen bemutatására. A tanultakhoz kapcsolódó igaz és hamis állítások. A matematikai logika nyelvének megismerése, tudatosítása.	
Megoldások megtervezése, eredmények ellenőrzése. Tervezés, ellenőrzés, önellenőrzés igényének a kialakítása.	
Egyszerű, matematikailag is értelmezhető hétköznapi szituációk megfogalmazása szóban és írásban. Definíció megértése és alkalmazása. Kommunikációs készség, lényegkiemelés fejlesztése.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Számtan, algebra
Ismeretek/Fejlesztési követelmények	
Természetes számok milliók számkörben, egészek, törtek, tizedes törtek. Alaki érték, helyi érték. Számlálás, számolás. Hallott számok leírása, látott számok kiolvasása. Számok ábrázolása számegyenesen. Számfogalom mélyítése, a számkör bővítése. Kombinatorikus gondolkodás alapelemeinek alkalmazása számok kirakásával.	

Negatív szám értelmezése: – adósság, – fagypont alatti hőmérséklet, – számolások az időszalagon, – földrajzi adatok (magasságok, mélységek). Készpénz, adósság fogalmának továbbfejlesztése. Mélységek és magasságok értelmezése matematikai szemlélettel.
Összeadás, kivonás szóban (fejben és írásban), szemléltetés számegyenesen. Alapműveletek negatív számokkal. Ellentett, abszolút érték. Számolási készség fejlesztése.
Közönséges tört fogalma. A közönséges tört szemléltetése, kétféle értelmezése, felismerése szöveges környezetben.
Tizedes tört fogalma. A tizedes törtek értelmezése. Tizedes törtek jelentése, kiolvasása, leírása. Helyiérték-táblázat használata. Mennyiségek kifejezése tizedes törtekkel: dm, cl, mm...
Egész számok, törtek helye a számegyenesen, nagyságrendi összehasonlítások. Matematikai jelek értelmezése (<, >, = stb.) használata.
Összeadás, kivonás az egészek és a törtek körében. Szorzás, osztás az egészek és a törtek körében (0 szerepe a szorzásban, osztásban). A számok reciprokának fogalma. Számolási készség fejlesztése. A műveletekhez kapcsolódó ellenőrzés igényének és képességének fejlesztése. Önellenőrzés, önismeret fejlesztése.
Szorzás, osztás 10-zel, 100-zal, 1000-rel. A műveletfogalom mélyítése. A számolási készség fejlesztése gyakorlati feladatokon keresztül.
Összeg, különbség, szorzat, hányados változásai. Fegyelmettség, következetesség, szabálykövető magatartás fejlesztése. Algoritmikus gondolkodás fejlesztése.
Műveleti tulajdonságok, a helyes műveleti sorrend. Műveletek eredményeinek előzetes becslése, ellenőrzése, kerekítése. Egyszerű feladatok esetén a műveleti sorrend helyes alkalmazási módjának felismerése, alkalmazása. Az egyértelműség és a következetesség fontossága. Az ellenőrzési és becslési igény fejlesztése.
A racionális számok halmaza. Véges és végtelen szakaszos tizedes törtek. A mennyiségi jellemzők kifejezése számokkal: természetes szám, racionális szám, pontos szám és közelítő szám.
Egyszerű elsőfokú egyismeretlenes egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása következtetéssel, lebontogatással. A megoldások ábrázolása számegyenesen, ellenőrzés behelyettesítéssel. Önálló problémamegoldó képesség kialakítása és fejlesztése. Állítások megítélése igazságértékük szerint. Az egyenlő, nem egyenlő fogalmának elmélyítése. Ellenőrzési igény fejlesztése.

Arányos következtetések. A mindennapi életben felmerülő, egyszerű arányossági feladatok megoldása következtetéssel. Egyenes arányosság. A következtetési képesség fejlesztése. Értő, elemző olvasás fejlesztése. Annak megfigyeltetése, hogy az egyik mennyiség változása milyen változást eredményez a hozzá tartozó mennyiségnél. Arányérzék fejlesztése, a valóságos viszonyok becslése települések térképe alapján.	
A százalék fogalmának megismerése gyakorlati példákon keresztül. Az alap, a százaléktört és a százalékláb értelmezése, megkülönböztetése. Egyszerű százalékszámítási feladatok arányos következtetéssel. Az eredmény összevetése a feltételekkel, a becsült eredménnyel, a valósággal.	
Szabványmértékegységek és átváltásuk: hosszúság, terület, térfogat, űrtartalom, idő, tömeg. Matematikatörténeti érdekességek: a hatvanas számrendszer kapcsolata idő mérésével. Gyakorlati mérések, mértékegység-átváltások helyes elvégzésének fejlesztése (pl. napirend, vásárlás). Az arányosság felismerése mennyiség és mérőszám kapcsolata alapján. Kreatív gondolkodás fejlesztése. Mennyiségi következtetés, becslési készség fejlesztése.	
Szöveges feladatok megoldása. Egyszerű matematikai problémát tartalmazó rövidebb és hosszabb szövegek feldolgozása. Szövegértés fejlesztése. Egyszerű matematikai problémát tartalmazó és a mindennapi élet köréből vett szövegek feldolgozása. Algoritmikus gondolkodás fejlesztése, gondolatmenet tagolása.	
Egyszerű oszthatósági szabályok (2-vel, 3-mal, 5-tel, 9-cel, 10-zel, 100-zal). Két szám közös osztói, közös többszörösei. Az osztó, többszörös fogalmának elmélyítése. Két szám közös osztóinak kiválasztása az összes osztóból. A legkisebb pozitív közös többszörös megkeresése. Számolási készség fejlesztése szóban (fejben). A bizonyítási igény felkeltése.	
Osztó, többszörös alkalmazása. A tanult ismeretek felhasználása a törtek egyszerűsítése, bővítése során. Számolási készség fejlesztése.	
Algebrai kifejezések gyakorlati használata a terület, kerület, felszín és térfogat számítása során. Számolási készség fejlesztése. Feladatok a mindennapi életből: lakás festése, járólapozása, tejesdoboz térfogata, térszámítás csomagolása stb.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Függvények, az analízis elemei
Ismeretek/Fejlesztési követelmények	
Helymeghatározás gyakorlati szituációkban, konkrét esetekben. A Descartes-féle derékszögű koordináta-rendszer. Matematikatörténet: Descartes. Megadott pont koordinátáinak leolvasása, illetve koordináták segítségével pont ábrázolása a Descartes-féle koordináta-rendszerben. Tájékozódási képesség fejlesztése.	

Táblázat hiányzó elemeinek pótlása ismert vagy felismert szabály alapján, ábrázolásuk grafikonon. Összefüggések felismerése. Együttváltozó mennyiségek összetartozó adatként való megnevezése: tapasztalati függvények, sorozatok alkotása. A helyes függvényvizsgálat megalapozása.
Egyszerű grafikonok értelmezése. Változó mennyiségek közötti kapcsolatok, ábrázolásuk derékszögű koordináta-rendszerben. Megfigyelőképesség, összefüggések felismerésének képessége, rendszerezőképesség fejlesztése.
Gyakorlati példák elsőfokú függvényekre. Az egyenes arányosság grafikonja. Eligazodás a mindennapi élet egyszerű grafikonjaiban.
Sorozatok megadása a képzés szabályával, illetve néhány elemével. Példák konkrét sorozatokra. Sorozatok folytatása adott szabály szerint. Szabálykövetés, szabályfelismerés képességének fejlesztése.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Geometria
Ismeretek/Fejlesztési követelmények	
A tér elemei: pont, vonal, egyenes, félegyenes, szakasz, sík, szögtartomány. A tanult térelemek felvétele és jelölése.	
Párhuzamosság, merőlegesség, konvexitás. Síkidomok, sokszögek (háromszögek, négyszögek) szemléletes fogalma. Síkidomok tulajdonságainak vizsgálata, közös tulajdonságok felismerése.	
A távolság szemléletes fogalma, adott tulajdonságú pontok keresése. Két pont, pont és egyenes távolsága. Két egyenes távolsága. Adott feltételeknek megfelelő pontthalmazok. Körző, vonalzó helyes használata, két vonalzóval párhuzamosok, merőlegesek rajzolása. Törekvés a szaknyelv helyes használatára (legalább, legfeljebb, nem nagyobb, nem kisebb...).	
Kör, gömb szemléletes fogalma. Sugár, átmérő, húr, szelő, érintő. Körök, minták megjelenésének vizsgálata a környezetünkben, előfordulásuk a művészetekben és a gyakorlati életben.	
Két ponttól egyenlő távolságra levő pontok. Szakaszfelező merőleges. A problémamegoldó képesség fejlesztése. A problémamegoldó képesség fejlesztése. Pontosság igényének fejlesztése.	
A szög fogalma, mérése. Szögfajták. A szög jelölése, betűzése. Szögmérés, szögfelezés. Nevezetes szögek szerkesztése: 30° , 60° , 90° , 120° . Matematikatörténet: görög betűk használata a szögek jelölésére, a hatványos számrendszer kapcsolata a szög mérésével. Szögmérés használata. Fogalomalkotás képességének kialakítása, fejlesztése. Törekvés a pontos munkavégzésre. A szerkesztés gondolatmenetének tagolása.	
Adott egyenesre merőleges szerkesztése. Adott egyenessel párhuzamos szerkesztése. Téglalap, négyzet szerkesztése. Gyakorlati példák a fogalmak mélyebb megértéséhez.	

Téglalap, négyzet kerülete, területe. Adott alakzatok kerületének, területének meghatározása méréssel, számolással. Számolási készség fejlesztése.	
Háromszögek csoportosítása oldalak és szögek szerint. A háromszög magasságának fogalma. Tulajdonságok megfigyelése, összehasonlítása. Csoportosítás. Halmazszemlélet fejlesztése.	
Négyszögek, speciális négyszögek (trapéz, paralelogramma, deltoid, rombusz) megismerése. Alakzatok tulajdonságainak kiemelése, összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, osztályokba sorolás különféle tulajdonságok szerint.	
Háromszög, négyszög, sokszög belső és külső szögeinek összege. A belső és külső szögeinek összegére vonatkozó ismeretek megszerzése tapasztalati úton. Az összefüggések megfigyeltetése hajtogatással, méréssel, tépkedéssel. Megfigyelőképesség fejlesztése.	
Egyenlőszárú háromszög és speciális négyszögek szerkesztése, egyszerűbb esetekben. Körző és vonalzó használata. Pontos munkavégzésre törekvés.-Esztétikai érzék fejlesztése.-A szerkesztés gondolatmenetének tagolása.	
Sokszögek kerülete. Kerület meghatározása méréssel, számolással. A matematika és gyakorlati élet közötti kapcsolat felismerése.	
Kocka, téglatest tulajdonságai, hálójá. Téglatest (kocka) felszínének és térfogatának kiszámítása. Testek építése, tulajdonságaik vizsgálata. Rendszerezőképesség, halmazszemlélet fejlesztése. Testek csoportosítása adott tulajdonságok alapján.	
A tengelyes tükrözés. Egyszerű alakzatok tengelyes tükörképének megszerkesztése. A tengelyes tükrözés tulajdonságai. Szimmetrikus ábrák készítése. Tükrözés körzővel, vonalzóval. Tükrözés koordináta-rendszerben. Transzformációs szemlélet fejlesztése.	
Tengelyesen szimmetrikus alakzatok. Tengelyesen szimmetrikus háromszögek, négyszögek (deltoid, rombusz, húrtrapéz, téglalap, négyzet), sokszögek. A kör. A szimmetria felismerése a természetben és a művészetben.	
Derékszögű háromszög és tengelyesen szimmetrikus háromszögek, négyszögek területe. Terület-meghatározás átdarabolással.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Statisztika, valószínűség
--	-------------------------------------

Ismeretek/Fejlesztési követelmények
Valószínűségi játékok és kísérletek dobókockák, pénzérmék segítségével (biztos, lehetetlen esemény). Valószínűségi és statisztikai alapfogalmak szemléleti alapon történő kialakítása. Valószínűségi kísérletek végrehajtása.
Adatok tervszerű gyűjtése, rendezése. Egyszerű diagramok, értelmezése, táblázatok olvasása, készítése. Elemzőképesség fejlesztése a napi sajtóban, különböző kiadványokban található grafikonok, táblázatok felhasználásával.
Átlagszámítás néhány adat esetén (számtani közép). Az átlag lényegének megértése.

7–8. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok
Ismeretek/Fejlesztési követelmények	
Halmazba rendezés több szempont alapján a halmazműveletek alkalmazásával. Két véges halmaz uniója, különbsége, metszete. A részhalmaz. (Matematikatörténet: Cantor.) A halmazszemlélet fejlesztése. Rendszerszemlélet fejlesztése.	
Az „és”, „vagy”, „ha”, „akkor”, „nem”, „van olyan”, „minden”, „legalább”, „legfeljebb” kifejezések használata. A matematikai szaknyelv pontos használata. A nyelv logikai elemeinek egyre pontosabb, tudatos használata.	
Egyszerű („minden”, „van olyan” típusú) állítások igazolása, cáfolata konkrét példák kapcsán. Érvelés.	
A matematikai bizonyítás előkészítése: sejtések, kísérletezés, módszeres próbálkozás, cáfolás.	
A gyakorlati élethez és a társtudományokhoz kapcsolódó szöveges feladatok megoldása. Szövegelemzés, értelmezés, szöveg lefordítása a matematika nyelvére. Ellenőrzés, önellenőrzés iránti igény erősítése. Igényes grafikus és verbális kommunikáció.	
Egyszerű kombinatorikai feladatok megoldása különféle módszerekkel (fadiagram, útdiagram, táblázatok készítése). Sorba rendezés, kiválasztás. Néhány elem esetén az összes eset felsorolása. A kombinatorikus gondolkodás fejlesztése. Tapasztalatszerzés az összes eset rendszerezett felsorolásában.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Számelmélet, algebra
Ismeretek/Fejlesztési követelmények	
Racionális számok (véges, végtelen tizedes törtek), példák nem racionális számra (végtelen, nem szakaszos tizedes törtek). A számfogalom mélyítése.	
A természetes, egész és racionális számok halmazának kapcsolata. A rendszerező képesség fejlesztése.	
Műveletek racionális számkörben írásban és számológéppel. Az eredmény helyes és értelmes kerekítése. Eredmények becslése, ellenőrzése. Műveletfogalom mélyítése. A zárójel és a műveleti sorrend biztos alkalmazása. Számolási és a becslési készség fejlesztése. Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése.	
A hatványozás fogalma pozitív egész kitevőre, egész számok körében. A hatvány fogalmának kialakítása, fejlesztése.	
Műveletek hatványokkal: azonos alapú hatványok szorzása, osztása. Hatványozásnál az alap és a kitevő változásának hatása a hatványértékre.	
10 egész kitevőjű hatványai. Számolási készség fejlesztése (fejben és írásban).	
A négyzetgyök fogalma. Számok négyzete, négyzetgyöke. Példa irracionális számra (π , $\sqrt{2}$). Négyzetgyök meghatározása számológéppel.	
Prímszám, összetett szám. Prímtényezős felbontás. Matematikatörténet: érdekességek a prímszámok köréből. A korábban tanult ismeretek és az új ismeretek közötti összefüggések felismerése.	
Oszthatósági szabályok. Számelméleti alapú játékok. Matematikatörténet: tökéletes számok, barátságos számok. Legnagyobb közös osztó, legkisebb pozitív közös többszörös. A tanult ismeretek felelevenítése. Oszthatósági szabályok alkalmazása a törtekkel való műveleteknél. A bizonyítási igény felkeltése oszthatósági feladatoknál. Két szám legnagyobb közös osztójának kiválasztása az összes osztóból. A legkisebb pozitív közös többszörös megkeresése a közös többszörösök közül.	
Arány, aránypár, arányos osztás. Egyenes arányosság, fordított arányosság. A következtetési képesség fejlesztése: a mindennapi élet és a matematika közötti gyakorlati kapcsolatok meglátása, a felmerülő arányossági feladatok megoldása során.	
Mértékegységek átváltása racionális számkörben. Gyakorlati mérések, mértékegység-átváltások helyes elvégzése. Ciklusonként átélt idő és lineáris időfogalom, időtartam, időpont szavak értő ismerete, használata.	
Az alap, a százalékkérték és a százalékláb fogalmának ismerete, értelmezése, kiszámításuk következtetéssel, a megfelelő összefüggések alkalmazásával. A mindennapi élet és a matematika közötti gyakorlati kapcsolat meglátása a gazdasági élet, a környezetvédelem, a háztartás köréből vett	

egyszerűbb példák.	
A mindennapjainkhoz köthető százalékszámítási feladatok. Gazdaságossági számítások. Feladatok az árképzés: árleszállítás, áremelés, áfa, betétkamat, hitelkamat, adó, bruttó bér, nettó bér, valamint különböző termékek (pl. élelmiszerek, növényvédő szerek, oldatok) anyagösszetétele köréből. Szövegértés, szövegalkotás fejlesztése. Becslések és következtetések végzése. Zsebszámológép célszerű használata a számítások egyszerűsítésére, gyorsítására.	
Az algebrai egész kifejezés fogalma. Egytagú, többtagú, egynemű kifejezés fogalma. Helyettesítési érték kiszámítása. Elnevezések, jelölések megértése, rögzítése, definíciókra való emlékezés. Egyszerű szimbólumok megértése és alkalmazása a matematikában. Betűk használata szöveges feladatok általánosításánál.	
Egyszerű átalakítások: zárójel felbontása, összevonás. Egytagú és többtagú algebrai egész kifejezések szorzása racionális számmal, egytagú egész kifejezéssel. Matematikatörténet: az algebra kezdetei. Egyszerű szimbólumok megértése és a matematikában, valamint a többi tantárgyban szükséges egyszerű képletalakítások elvégzése. Algebrai kifejezések egyszerű átalakításának felismerése.	
Elsőfokú, illetve elsőfokúra visszavezethető egyenletek, elsőfokú egyenlőtlenségek megoldása. Azonosság. Azonos egyenlőtlenség. Alaphalmaz, megoldáshalmaz. Az egyenlő, nem egyenlő fogalmának elmélyítése. Algoritmikus gondolkodás továbbfejlesztése. A megoldások ábrázolása számegyenesen. Az ellenőrzés igényének fejlesztése.	
A matematikából és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok megoldása a tanult matematikai módszerek használatával. Ellenőrzés. Egyszerű matematikai problémát tartalmazó hosszabb szövegek feldolgozása. Feladatok például a környezetvédelem, az egészséges életmód, a vásárlások, a család jövedelmének ésszerű felhasználása köréből. Szövegértelmezés, problémamegoldás fejlesztése. A lényeges és lényegtelen elkülönítésének, az összefüggések felismerésének fejlesztése. A gondolatmenet tagolása. Az ellenőrzési igény további fejlesztése. Igényes kommunikáció kialakítása.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Függvények, az analízis elemei
Ismeretek/Fejlesztési követelmények	
Két halmaz közötti hozzárendelések megjelenítése konkrét esetekben. Függvények és ábrázolásuk a derékszögű koordináta-rendszerben. A függvényszemlélet fejlesztése. Időben lejátszódó valós folyamatok elemzése a grafikon alapján.	

Lineáris függvények. Egyenes arányosság grafikus képe. (Példa nem lineáris függvényre: $f(x) = x^2$, $f(x) = x$). Függvények jellemzése, növekedés, fogyás. A mindennapi élet, a tudományok és a matematika közötti kapcsolat fölfedezése konkrét példák alapján. Számolási készség fejlesztése a racionális számkörben. Számítógép használata a függvények ábrázolására.
Egyismeretlenes elsőfokú egyenletek grafikus megoldása. Helyzetfelismerés: a tanult ismeretek alkalmazása új helyzetben.
Grafikonok olvasása, értelmezése, készítése: szöveggel vagy matematikai alakban megadott szabály grafikus megjelenítése értéktáblázat segítségével. Kapcsolatok észrevétele, megfogalmazása szóban, írásban.
Egyszerű sorozatok vizsgálata. Matematikatörténet: Gauss. Gauss-módszer.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Geometria
Ismeretek/Fejlesztési követelmények	
Háromszögek osztályozása oldalak, illetve szögek szerint. A tanult ismeretek felidézése, megerősítése. A halmazszemlélet fejlesztése. A háromszögek és a négyszögek tulajdonságaira vonatkozó igaz- hamis állítások megfogalmazásán keresztül a vitakészség fejlesztése. Tömör, de pontos szabatos kifejezőkészség fejlesztése. A szaknyelv minél pontosabb használata írásban is.	
A háromszögek magassága, magasságvonala, magasságpontja. A háromszögek kerületének és területének kiszámítása. Átdarabolás a terület meghatározásához. Eredmények becslése.	
A háromszög és a négyszög belső és külső szögeinek összege. Matematikatörténet: Bolyai Farkas, Bolyai János. Érdekességek: gömbi geometria. Tételek megfogalmazása megfigyelés alapján.	
Paralelogramma, trapéz, deltoid tulajdonságai, kerülete, területe. Szabályos sokszögek. Kör kerülete, területe. A kör és érintője. Törekvés a tömör, de pontos, szabatos kommunikációra. A szaknyelv egyre pontosabb használata írásban is. A terület meghatározása átdarabolással. A kör kerületének közelítése méréssel. Számítógépes animáció használata az egyes területképletekhez.	
A tanult síkbeli alakzatok (háromszög, trapéz, paralelogramma, deltoid) szerkesztése. Nevezetes szögek szerkesztése: 15°, 45°, 75°, 105°, 135°. A szerkesztéshez szükséges eszközök célszerű használata.	

Átélt folyamatról készült leírás gondolatmenetének értelmezése (pl. egy szerkesztés leírt lépéseiről a folyamat felidézése).	
Középpontos tükrözés. A középpontos tükrözés tulajdonságai. A középpontos tükörkép szerkesztése. Pontos, precíz munka elvégzése a szerkesztés során. A transzformációs szemlélet továbbfejlesztése.	
Középpontosan szimmetrikus alakzatok a síkban. A tanult sokszögek osztályozása szimmetria szerint. Halmazképző, rendszerező képesség fejlesztése. A matematika kapcsolata a természettel és a művészeti alkotásokkal.	
Tengelyes és középpontos szimmetria alkalmazása szerkesztésekben. Áttekinthető, pontos szerkesztés igényének fejlesztése.	
Eltolás, a vektor fogalma. Egyszerű alakzatok eltolt képének megszerkesztése. Áttekinthető, pontos szerkesztés igényének fejlesztése.	
Párhuzamos szárú szögek. A tanult transzformációk tulajdonságainak felismerése, felhasználása a fogalmak kialakításánál.	
Az egybevágóság szemléletes fogalma, a háromszögek egybevágóságának esetei. A szaknyelv pontos használata.	
Három- és négyszög alapú egyenes hasábok, forgáshenger hálójá, tulajdonságai, felszíne, térfogata. Ismerkedés a forgáskúppal, gúlával, gömbbel. A halmazszemlélet és a térszemlélet fejlesztése.	
Mértékegységek átváltása racionális számkörben. A gyakorlati mérések, mértékegységváltások helyes elvégzésének fejlesztése.	
Pitagorasz tétele. Matematikatörténet: Pitagorasz. A pitagoraszai számhármassok. A Pitagorasz-tétel alkalmazása geometriai számításokban.	
Egyszerű számításos feladatok a geometria különböző területeiről. A számolási készség, a becslési készség és az ellenőrzési igény fejlesztése. Zsebszámológép célszerű használata a számítások egyszerűsítésére, gyorsítására.	
Kicsinyítés és nagyítás. A megfigyelőképesség fejlesztése: a középpontos nagyítás, kicsinyítés felismerése hétköznapi szituációkban.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Statisztika, valószínűség
Ismeretek/Fejlesztési követelmények	
Adatok gyűjtése, rendszerezése, adatsokaság szemléltetése, grafikonok készítése. Adatsokaságban való eligazodás: táblázatok olvasása, grafikonok készítése, elemzése. Statisztikai szemlélet fejlesztése.	

Adathalmazok elemzése (átlag, módusz, medián) és értelmezése, ábrázolásuk. Számtani közép kiszámítása. Gazdasági statisztikai adatok, grafikonok értelmezése, elemzése. Adatsokaságban való eligazodás képességének fejlesztése. Ok-okozati összefüggéseket felismerő képesség fejlesztése.
Valószínűségi kísérletek. Valószínűség előzetes becslése, szemléletes fogalma. Valószínűségi kísérletek, eredmények lejegyzése. Gyakoriság, relatív gyakoriság fogalma. Matematikatörténet: érdekességek a valószínűség-számítás fejlődéséről. Valószínűségi szemlélet fejlesztése.

TÖRTÉNELEM, TÁRSADALMI ÉS ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK (Esti és levelező tagozat)

5. évfolyam

Tematikai egység	Őskor – ókor – korai középkor
Ismeretek	
Az őskor és az ókori Kelet (Mezopotámia /sumérek, akkádok, asszírok, hettiták, zsidó törzsek, Egyiptom). Az ókori Kelet kulturális öröksége. A Biblia és az Ószövetség (a héber Biblia). A görög civilizáció (Kréta és Mükéné, a görög poliszok: Spárta, Athén). Konfliktusok: Trója, a perzsa háborúk. A hellenizmus (Nagy Sándor és a hellenisztikus államok). Az ókori Róma (a királyság és a köztársaság évszázadai). Konfliktusok: a pun háborúk, polgárháborúk, rabszolga felkelések. A császárság. A népvándorlás. Az Európán kívüli civilizációk (India, Kína, Japán, a Kolumbusz előtti Amerika, Afrika). Európa a korai középkorban (a frankok és Nagy Károly, a Német-római Császárság, a Pápai Állam). Európa 1000 és 1300 között. A magyar történelem kezdetei. (A magyar nép eredete: mondák és valóság. Az Uráltól a Kárpát-medencéig. Társadalom és hitvilág. A honfoglalás.) Magyarország az Árpádok időszakában.	

6. évfolyam

Tematikai egység	A középkor és a polgári átalakulás kora
Ismeretek	
Károly Róbert és Nagy Lajos uralkodása. Zsigmond, a császár és király. Hunyadi János törökellenes küzdelme. Mátyás király. A magyar királyság a XVI. század fordulóján. A három részre szakadt ország.	

A nagy földrajzi felfedezések és következményeik. A reformáció, a vallásháborúk. Török világ Magyarországon. Erdély aranykora. Buda visszafoglalása. II. Rákóczi Ferenc szabadságharca.

A polgári átalakulás kora: az angol forradalom és polgárháború, az Amerikai Egyesült Államok megalakulása. A francia forradalom és következményei. Napóleon és Európa. A mezőgazdaság és a gépek forradalma. Az ipari forradalom társadalmi következményei.

Mária Terézia és II. József. A soknemzetiségű Magyarország.

A polgárosodás kezdetei Magyarországon. Haza és haladás a XIX. század első felében. A reformkor nagyjai (gróf Széchenyi István, Kossuth Lajos.) 1848. március 15-e. A polgári forradalom eredményei. A szabadságharc és Európa: esélyek és eredmények.

7. évfolyam

Tematikai egység	A nemzetállamok kora
Ismeretek	
Az ipari forradalom és kapitalizmus kora. Új nemzetállamok: USA, Olaszország, Németország. Nemzetállamok a Török Birodalom helyén. Versenyszerben a világ felosztásáért – gyarmatosítás. Magyarország a szabadságharc bukása után. A kiegyezés. Gazdasági felzárkózás. Polgárosodó magyar társadalom. Az első világháború előzményei. Az első világháború. A háború okai és céljai. Győztesek és vesztesek. Frontvonalak és a hátszág. Forradalom Oroszországban. Európa az első világháború után. A nagy gazdasági világválság. A náciizmus Németországban. A sztálini Szovjetunió. Út a háború felé. Magyarország az első világháború után. Forradalom és ellenforradalom. A gazdasági világválság és Magyarország. Európai háborúból világháború. A II. világháború jellemzői, főbb eseményei. Magyarország a második világháborúban. Magyarország német megszállása és a nyilas hatalomátvétel. Az európai és a magyar zsidóság tragédiája, a holokauszt. A háború befejezése és a békekötés.	

8. évfolyam

Tematikai egység	A II. világháború lezárásától napjainkig
Ismeretek	
A hidegháború kora: a kétpólusú világ létrejötté, a megosztott Európa (a szovjet típusú kommunista diktatúrák és a demokratikus berendezkedésű országok). Az európai integráció. A globalizáció és a globális problémák (az urbanizáció, a környezetszennyezés, a terrorizmus, a migráció és a klímaváltozás). A szocialista világ bukása, a vasfüggöny lebontása.	

Az USA világhatalmi szerepe és az új nagyhatalmak: Kína, Japán, India.
A „harmadik világ”. A világgazdaság működése.
Magyarország a II. világháború után:
Sztálinizmus Magyarországon, a Rákosi-korszak. Az 1956-os forradalom és szabadságharc főbb eseményei, céljai, alakjai.
A Kádár-korszak jellemzői. A Kádár-rendszer bukása. A rendszerváltozás, az alkotmányos demokrácia kialakulása.

Tematikai egység	Állampolgári ismeretek
Ismeretek	
Az állam és polgára. A nyilvánosság. A politikai rendszer intézményei. Részvétel a közügyekben. Emberi jogok, társadalmi kötelezettségek. A gyermek jogai. Értékek és normák. Szokások és erkölcsök. Választás és döntés. A helyes életvezetés alapelvei. Az ember mint csoportlény. Egyén és közösség. Magánélet és közélet a társadalomban. Fizikai és szellemi munka. Megélhetés, gazdálkodás, jólét. Tulajdon, vállalkozás. Társadalom, kultúra, vallás. Kultúra és civilizáció. Kultúra és művelődés. Műveltség és képzettség. Munkaidő, szabadidő, szórakozás. Otthonteremtés. Háztartás. Ünnepek és ünneplés. Az élet értelme az értelmes élet. Megismerés, hit, meggyőződés. Természetkép, világkép, világszemlélet. Istenhitek és vallások. A vallás, mint hit, ismeret, élmény, szertartás, rítus és közösség. A vallás mint világmagyarázat. A demokratikus állampolgárság értékei: a közjó, az egyén jogai, törvényesség, emberi jogok, más kultúrák tisztelete, hagyománytisztelet, igazság, törvényesség, igazságosság, a polgári állam értékei. Társadalmi közösségek. Az egyén és a közösség a társadalomban. Döntés, megegyezés, együttműködés, többség, kisebbség. A magyarországi nemzetiségek és a határokon túl élő magyarok.	

MŰVÉSZETI ISMERETEK

7–8. évfolyam
(Esti és levelező tagozat)

7. évfolyam

Tematikai egység	Csoportos játék és megjelenítés
------------------	---------------------------------

Ismeretek/fejlesztési követelmények	
A kifejező közlés alapjainak elsajátítása – artikulációs gyakorlatok, tempó-, hangsúly- és hanglejtésgyakorlatok (pl. beszédre készítő játékok, hanggyakorlatok; egyszerűbb stilisztikai játékok, szókincsbővítő gyakorlatok; beszédgyakorlatok szavakkal, szókapcsolatokkal, mondatokkal; beszédgyakorlatok egyszerű, könnyen tanulható, időmértékes és/vagy hangsúlyos szövegekkel). Nem verbális kommunikációs játékok: beszéd nélküli gyakorlatok egész csoportban különféle kommunikációs helyzetekben, kis csoportokban és párban. A korosztály sajátosságait figyelembe vevő koncentrációs és lazítógyakorlatok (a koncentráció érvényesülhet pl. a figyelem irányításában, a mozgás koordinációjában, az együttműködésben, az egymáshoz igazodásban). Egyszerűbb interakciós játékok.	

Tematikai egység	Rögtönzés és együttműködés
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Páros, kiscsoportos és csoportos interakciós játékok. Különböző karakterek mozgásbeli kifejezése. A figyelem irányításának erősítése. Alkalmazkodás, érdekérvényesítés együttműködést igénylő csoportos tevékenységek során. Mozgásos/szöveges/némajátékos improvizáció a tanár által meghatározott témára.	

Tematikai egység	A dráma és a színház formanyelvének tanulmányozása
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Egyszerű kifejezési formák megismerése és alkalmazása dramatikus tevékenységekben. Jelenetalkotás a tanár által megadott elemek alapján. Az alapvető fogalmak megismerése és alkalmazása megbeszélések során (pl.: feszültség, konfliktus, dialógus, monológ, ellentét és párhuzam, fordulópont/tetőpont, főszereplő, mellékszereplő, késleltetés, ritmus, tér). Irodalmi művek egy-egy részletének közös dramatizálása, megjelenítése dramatikus tevékenységekkel.	

Tematikai egység	Történetek feldolgozása
Ismeretek/fejlesztési követelmények	

Történet szituációkra bontása (pl. kiscsoportokban létrehozott állókép, állókép narrációval, állóképsorozat, némajáték, hangjáték), majd a látottak egész csoportos megbeszélése. Történetek, döntési helyzetek elemzése, feldolgozása dramatikus tevékenységekkel a szaktanár döntése szerint (pl. irodalmi és más művészeti alkotások, történeti események, mindennapi történetek stb. alapján). Dramatikus improvizációk irodalmi, képzőművészeti alkotások, zeneművek, ismert történelmi események, fénykép, film, (nép)hagyomány felhasználásával.

Tematikai egység	Megismerő- és befogadóképesség
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Színházi előadások (pl. gyermek- vagy diákszínházi csoportok előadásai) közös megtekintése, előkészítése, a látottak feldolgozása dramatikus tevékenységekkel. A szereplők jellemének (külső és belső jegyeinek, valamint motivációinak) vizsgálata dramatikus tevékenységek felhasználásával. A színpadi tér és a színpadi idő fogalma. Ismerkedés a tánc és a mozgás szerepével és jellemzőivel (pl. különféle történelmi és társastáncok, különböző kultúrák táncai, különböző korok színpadi táncai).	

8. évfolyam

Tematikai egység	Csoportos játék és megjelenítés
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Beszéd- és légzéstechnikai gyakorlatok. Koncentrációs és lazítógyakorlatok. Koordinációfejlesztő és egyensúlygyakorlatok. Térérzékelést, tájékozódást fejlesztő gyakorlatok. Ön- és társismereti játékok. Egyes tánc- és mozgástípusok technikáinak alapjai.	

Tematikai egység	Rögtönzés és együttműködés
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Improvizáció közösen választott témára, a tanár által megadott szervezési formában a megismert technikák alkalmazásával. Az improvizáció elemző és értelmező megvitatása. Improvizáció a társművészetek eszköztárának bevonásával.	

Tematikai egység	A dráma és a színház formanyelvének tanulmányozása
Ismeretek/fejlesztési követelmények	

Alapvető színházi műfajok megkülönböztetése és felismerése.
 Variációk, stílusjátékok a stílusjegyek rögzítésével.
 A színházi nyelv elemeinek megfigyelése látott előadásban, ezek alkalmazása saját megjelenítésben.
 Díszlet, jelmez, kellék, fény- és hanghatások jelentés- és atmoszférateremtő hatásainak megfigyelése, értelmezése.
 A színészi játék felismerése.

Tematikai egység	Történetek feldolgozása
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
– A szaktanár választása szerinti (pl. hétköznapi, történelmi vagy irodalmi-művészeti témájú) történetek, döntési helyzetek feldolgozása dramatikus kifejezési formák és ábrázolási módok alkalmazásával. – Különböző művészeti ágakhoz tartozó művészeti alkotások (pl.: irodalmi művek, festmények, szobrok, zeneművek, filmek – vagy azok részletei) játékon, megjelenítésen keresztül történő feldolgozása, témáik, történeteik megismerése.	

Tematikai egység	Megismerő- és befogadóképesség
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Egyes dramatikus (nép)szokások megismerése. A tánc és a mozgás szerepe az egyes történelmi korokban, társadalmi viszonyokban. Színházi előadás (hivatásos vagy amatőr társulat előadása, annak hiányában gyermek- vagy diákszínjátszó csoport előadásának) megtekintése, majd a látottak elemző, értelmező megvitatása. Színház- és drámatörténeti ismeretek (pl. néhány alkotó portréja, néhány nagyobb színháztörténeti korszak, a kortárs művészet alkotásai).	

INFORMATIKA

(Esti és levelező tagozat)

7–8. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Az informatikai eszközök használata
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Adott informatikai környezet tudatos használata. Ismerkedés a számítástechnika fő alkalmazási területeivel. Az informatikai eszközök választásának szempontjai. Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásának megismertetése. Az informatikai eszközök működési elveinek megismerése és használata.	
A számítógép fő egységei. Neumann-elvű gépek fő részei. Bemeneti és kimeneti perifériák, adathordozó eszközök működési elvei. Az eszközök helyes használatának elsajátítása. Az operációs rendszer alapszolgáltatásainak megismerése. Az operációs rendszerek alapszolgáltatásai, eszközkezelés. Mappaműveletek: mappaszerkezet létrehozása, másolás, mozgatás, törlés, átnevezés. Állománykezelés: létrehozás, törlés, visszaállítás, másolás, mozgatás, átnevezés, nyomtatás, megnyitás, keresés. Állományok típusai. Az operációs rendszer grafikus felületének magabiztos használata. A hálózati operációs rendszerek funkciói, főbb szolgáltatásai. Vezetékes és vezeték nélküli kapcsolatok. Az iskolai hálózat vázlatos felépítése. Az iskolai hálózat használata. Hálózati be- és kijelentkezés, hozzáférési jogok, adatvédelem. A gépterem házirendjének megismerése, betartása. Számítástechnikai mértékegységek.	
A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás. A számítógép és a legszükségesebb perifériák rendeltetésszerű használata. Víruskereső program alkalmazása, vírus keresése. Az ismert eszközök közül az adott feladat megoldásához alkalmas hardver- és szoftvereszköz kiválasztása. Az adott feladat elemzése. A probléma megoldásához szükséges informatikai eszköz kiválasztása. A probléma megoldásához szükséges funkciók elsajátítása.	
Digitalizálás. Képek szkennelése. Digitális fotózás. Nyomtatás fájlba, pdf állományok készítése. Környezettudatos viselkedés nyomtatáskor. Be-, illetve kitömörítés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Alkalmazói ismeretek
2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Az operációs rendszer alapvető funkcióinak ismerete, alkalmazása. A szövegszerkesztés alapfogalmainak ismerete. A leggyakoribb karakter- és bekezdésformázások önálló végzése. Szövegműveletek végrehajtása. Állomány mentése. Szöveges állomány megnyitása. Szöveg javítása. Karakterformázás. Bekezdésformázás. Szöveg kijelölése, másolása, mozgatása, törlése. Rajzos-szöveges dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása, mentése. Rajzok készítése. Műveletek rajzrészletekkel. Elemi alakzatok rajzolása, módosítása. A vágólap használata.	
A szövegben elhelyezhető különböző objektumok (kép, szöveg, rajz) tulajdonságainak megismerése, az egyes jellemzők módosítása. Összetett dokumentum készítése. Egyszerű szöveget, rajzot és táblázatot is tartalmazó dokumentumok elkészítése. Szöveg mentése különböző formátumokban. Táblázatkészítés szövegszerkesztővel. Táblázat beszúrása szövegbe. A táblázat tulajdonságainak beállítása. Táblázat formázása. Helyesírás ellenőrzése.	
Multimédiás dokumentumok előállítása kész alapelemekből. Szöveg, kép, hang, animáció elhelyezése a dokumentumban. A prezentáció testreszabása, háttér, áttűnés, animáció beállítása. Információk publikálásának különböző módjai az interneten. Weblap készítése. Bloghasználat megismerése. Egyéb multimédiás dokumentumok előállítása. Digitális képek alakítása, formázása. Digitális képek jellemzőinek megismerése. Képszerkesztő program használata. Műveletek képekkel, képszerkesztés, képvágás.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Az adat értelmezését, vizsgálatát, szemléltetését segítő eszközök megismerése. Az adat fogalmának megismerése. Az adatok rögzítését, értelmezését, vizsgálatát, szemléltetését segítő eszközök használata. Adatok feldolgozását segítő műveletek végzése.	
Adatok értelmezése, csoportosítása, táblázatba rendezése. Táblázatkezelő program használata. Táblázatos dokumentumok. Az adatkezelés alapjai. Táblázatok használata a mindennapi életben. Adattípusok megismerése. Adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás elsajátítása. Cellahivatkozások használata. Képletek szerkesztése. A konstans, relatív és abszolút hivatkozás fogalma.	
Néhány közhasznú információforrás használata. Közhasznú információforrások adatainak értelmezése.	
Adatkeresés digitális tudásbázis-rendszerben. Digitális tudástárak megismerése. Online tudástárak használata. Az információ és adat ábrázolása, értelmezése, grafikus eszközök, módszerek. Adatok megjelenítése, kiemelése, aktuális információ keresése. Az adatok gyűjtése, csoportosítása, értelmezése.	

Diagramok készítése. Diagramtípus kiválasztása, szerkesztése, módosítása.
Térképhasználati alapismeretek. Útvonalkeresők, térképes keresők használata. Térképhasználati ismeretek felhasználása, keresése az interneten.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel
3.1. A problémamegoldáshoz szükséges módszerek és eszközök kiválasztása	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Az információ jellemző felhasználási lehetőségeinek megismerése. A problémamegoldáshoz szükséges információ gyűjtése, felhasználása. Jelrendszerek ismerete. Az algoritmus informatikai fogalmának megismerése. Problémák algoritmusainak megtervezése. A megoldás lépéseinek szöveges, rajzos elkészítése, értelmezése. Folyamatábra készítése.	
A problémák megoldásához szükséges eszközök és módszerek megismerése. Az algoritmusleírás eszközeinek és módszereinek megismerése. Egyszerű algoritmusok készítése.	
Problémák megoldása. Az algoritmuskészítés lépéseinek az ismerete. Algoritmus tervezése, különböző megoldási lehetőségek tanulmányozása. Az informatikai eszközök és módszerek alkalmazási lehetőségeinek megismerése a problémamegoldás különböző fázisaiban.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3.2. Algoritmizálás és adatmodellezés
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Adott feladat megoldásához tartozó algoritmusok megfogalmazása, megvalósítása számítógépen.	
A problémamegoldás során az ismert adatokból az eredmények meghatározása. Adatok bevitele, az adatok alapján az eredmények meghatározása, a végeredmények megjelenítése. Elemi és összetett adatok megkülönböztetése, kezelése.	
Feladatok megoldása egyszerű, automataelvű fejlesztőrendszerrel. Az algoritmizálási készségek fejlesztésére alkalmas fejlesztőrendszerek megismerése. Problémamegoldás folyamatának értelmezése.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Infokommunikáció
4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Keresőkérdések megfogalmazása. Böngészőprogram kezelése, webcímek beírása, linkek használata, portálok felkeresése. Kulcsszavas és tematikus keresés. Kereső operátorok ismerete. Keresőkérdések megfogalmazása, értelmezése, pontosítása. Összetett keresések űrlapok segítségével, tematikus és kulcsszavas keresőgépek használata az információ elérésére, több keresési szempont egyidejű érvényesítése, űrlapok kitöltése.	
A keresés folyamata. Keresőkérdés alkotása. Irányított információkeresés eredményének értelmezése. Találatok értelmezése. A találatok során kapott információk tanulmányozása. A keresés céljának leginkább megfelelő oldalak felkeresése. Hatékony, céltudatos információszerzés. Releváns információk kiszűrése a kereső által megtalált adathalmazból. Információforrások irányított kiválasztása, hitelességének vizsgálata, szelektálása. Helyi könyvtári és a korosztálynak szóló elterjedt adatbázisok. Az információk elemzése hitelesség szempontjából. Több hasonló tartalmú oldal összehasonlítása. Információforrások irányított kiválasztása. Konkrét információforrások használata. Hírportálok felkeresése.	
Nyomtatásra és webes publikálásra szánt dokumentumok készítése. Közlésre szánt szöveges és képi információval kapcsolatos elvárások, kiválasztási szempontok. Nyomtatási beállítások. Webes publikálásra alkalmas fájlformátumok megismerése. Internetes oldalak feltöltése egy nyilvános tárhelyre. Publikus és nem publikus adatok megkülönböztetése.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Az információ küldésének és fogadásának megismerése. Kapcsolatteremtés infokommunikációs eszközök útján. Levelezőrendszer alapvető szolgáltatásainak ismerete és alkalmazása. Saját e-mail cím létrehozása. Üzenet küldése, fogadása, válasz a kapott üzenetre, levél továbbítása, mellékletek csatolása. A mobilkommunikáció eszközei. Az internet kommunikációs szolgáltatásai. A kommunikációs célnak megfelelő választás a médiumok között. A fogyatékkal élőkkel történő, és a fogyatékkal élők közötti kommunikációt biztosító eszközök megismerése. A virtuális tér közlekedési szabályai. A kommunikációs médiumok és szerepük.	
Felelős magatartás az online világban. Netikett ismerete. A kommunikáció írott és íratlan szabályai. Adatvédelem, az információk megosztásának etikai kérdései. Az online kommunikációban rejlő veszélyek elleni védekezés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4.3. Médiainformatika
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Internetes portálok, szöveges és képi információforrások használata. Weboldalak	

megtekintése, mentése. Szöveg, kép mentése weboldalról. Hang-, képanyagok elérése, videomegosztó rendszerek felkeresése. Elektronikus könyv keresése, olvasása. Médiatárak keresése, médiumok elérése, használata. Oktatási célú adatbázisok használata. Oktatóprogramok használata. A hagyományos médiumok modern megjelenési formáinak megismerése, alkalmazásuk a megismerési folyamatban. Internetes portálok, szöveges és képi információforrások. Internet, televízió, rádió használata. Elektronikus könyv, hangoskönyv használata. Szótárak, lexikonok, folyóiratok az interneten. Képek, zenék, filmek elérése az interneten. Oktatóprogramok, oktatóanyagok keresése az interneten. Internetes térképek keresése.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Az információs társadalom
5.1. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Az informatikai biztonság kérdései. A számítógép és a számítógépen tárolt adatok védelme.	
Az adatokat érintő visszaélések, veszélyek és következmények megismerése. Adatvédelemmel kapcsolatos fogalmak. Adatkezeléssel kapcsolatos eljárások megismerése. Az adatokkal, különösen a személyes adatokkal való visszaélések, veszélyek és következmények megismerése, azok kivédése, a védekezés módszereinek és szempontjainak megismerése.	
Az informatikai eszközök etikus használatára vonatkozó szabályok megismerése. A hálózat használatára vonatkozó szabályok megismerése, értelmezése.	
Információforrások gyűjtése. A felhasznált információforrások feltüntetése a saját dokumentumban. Az információ hitelessége és ellenőrzési lehetőségeinek megismerése. Megbízható információforrások ismerete. Az informatikai eszközök alkalmazásának fontosabb etikai kérdései. Szabadon vagy korlátozottan használható programok használata. A programhasználat során betartandó jogok és kötelességek. Az információ értéként való kezelése, megosztása.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5.2. Az e-szolgáltatások szerepe és használata
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Az e-szolgáltatások hétköznapi életben betöltött szerepének megismerése. A globális információs társadalom jellemzői. Elektronikus szolgáltatások szerepe és használata a hétköznapi életben. Az e-szolgáltatások használatának célirányos megismerése. Az elektronikus szolgáltatások funkcióinak	

megismerése. Az elektronikus szolgáltatások működésének megismerése, a szolgáltatások igénybevétele, használata, lemondása.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Könyvtári informatika
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Könyvtártípusok megkülönböztetése. Az iskolai könyvtár eszköztárának készség szintű használata. Tájékozódás az iskolai könyvtár tér- és állományszerkezetében. Az iskolai könyvtár eszköztárának készség szintű használata a könyvtári terek funkciói és a könyvtári ábécé ismeretében.	
Könyvtári szolgáltatások A hagyományos és új információs eszközökön alapuló könyvtári szolgáltatások megismerése. A könyvtár alapszolgáltatásainak használata. A könyvtári katalógus funkciójának megértése. Katalógusrekord (-cédula) adatainak értelmezése. Könyvtártípusok, funkcionális terek Tájékozódás az iskolai könyvtár tér- és állományszerkezetében. Az összes könyvtártípus jellemzőinek megismerése, összehasonlítása. A kézikönyvtár összetételének és tájékozódásban betöltött szerepének megismerése. Nagyobb könyvtárak funkcionális tereinek megismerése. Önálló eligazodás a települési közkönyvtárban.	
Információkeresés Hatékony, céltudatos információszerzés. Keresett téma kifejezése tárgyszóval. Összetett keresőkérdés megfogalmazása. Megadott szempontok szerint való keresés az iskolai és a lakóhelyi elektronikus könyvtári katalógusban. Konkrét feladathoz való irányított forráskeresés katalógus és bibliográfia segítségével.	
Dokumentumtípusok, kézikönyvek Hagyományos és nem hagyományos dokumentumok formai, tartalmi, használati jellemzőinek megállapítása; csoportosításuk. Nyomtatott és elektronikus kézikönyvek, közhasznú információforrások és ismeretterjesztő művek típusainak ismerete. Közhasznú adatbázisok használata.	
Forráskiválasztás. A megadott problémának megfelelő nyomtatott és elektronikus források irányított kiválasztása. A könyvtárhasználati és informatikai alapokra építő információgyűjtést igénylő feladatok. Bibliográfiai hivatkozás, forrásfelhasználás. A forrásmegjelölés etikai vonatkozásainak megértése. Saját és mások gondolatainak elkülönítése. A felhasznált források önálló azonosítása a dokumentumok főbb adatainak (szerző, cím, hely, kiadó, év) megnevezésével.	

FIZIKA

(Esti tagozat)

5. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Mekkora, milyen nehéz, milyen nagy, milyen messze, milyen gyors?
Ismeretek: A hosszúság, az idő és a tömeg mértékegységei és átváltásuk. A terület és a térfogat fogalma, mértékegységei és átváltásuk. Sebesség. Fogalmak: Mértékegység, mérés, hőmérséklet, tömeg, idő, sebesség.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A kölcsönhatás jelenségei
Ismeretek: A mozgás és mozgásállapot-változás. Erő. A mágneses kölcsönhatás: vonzás, taszítás. Fogalmak: Hőmérséklet, mágnes, erő, kölcsönhatás.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Találkozás az energiával
Ismeretek: Különböző energiatípusok. A háztartásban használt energiahordozók jellemzése, felhasználásuk. Az energiatakarékosság. Az élő szervezetek energiája. Energia megmaradás. A hő, mint energia. Fogalmak: Hőmérséklet, hőterjedés, energia, energiaforrás, energiahordozó, energiagazdálkodás, energiatakarékosság.	

6. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Hidrosztatika
Ismeretek: Összenyomhatatlanság, felhajtóerő folyadékokban, úszás, lebegés, merülés feltétele. Fogalmak: Felhajtóerő, fajsúly, összenyomhatatlanság.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A Föld és a Világegyetem
Ismeretek: A Föld helye a Naprendszerben és a Világegyetemben. Égitest, csillag, bolygó, hold. Sarkcsillag, csillagképek. A Naprendszer. A Nap jelentősége. A Nap, a Föld és a Hold egymáshoz viszonyított helyzete, mérete, távolsága, mozgása, kölcsönhatása. Kopernikusz hipotézisének tudománytörténeti jelentősége. A Föld alakja. A tengely körüli forgás és a Nap körüli keringés következményei. A Föld gömbhéjas szerkezete. Éghajlati övezetek. Időjárás, éghajlat és elemeik: napsugárzás, hőmérséklet, csapadék, szél. Légköri alapfolyamatok: felmelegedés, lehűlés, szél keletkezése, felhő- és csapadékképződés, csapadékfajták, a víz körforgása és halmazállapot-változásai. Éghajlat-módosító tényezők: földrajzi szélesség, óceántól való távolság, domborzat. Magyarország éghajlata: száraz és nedves kontinentális éghajlat. Veszélyes időjárási jelenségek: villámlás, szélvihar, hóvihar, hőség.	

7. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A járművek mozgásának részletes jellemzése	Órakeret 10 óra
	Ismeretek: A járművek mozgásának jellemzése: út, idő, elmozdulás, út-idő kapcsolat, sebesség, átlagsebesség. Egyenletes mozgások, egyenletesen változó mozgások. Sebességváltozás, gyorsulás. A GPS szerepe a közlekedésben. Körmozgások a természetben, technikában. A körmozgás jellemzői: keringési idő, fordulatszám. Fogalmak: Sebesség, átlagsebesség, körmozgás, forgómozgás, fordulatszám, keringési idő, periódusidő, egyenletes mozgás, egyenletesen változó mozgás.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kölcsönhatások kibontakozása	
	Ismeretek: A testek súlya. Különböző testek súlyának meghatározása méréssel. Gravitációs erő és a súly. A súly fogalma, mértékegysége. Az erő és mérése. Az erő fogalma, jellege (nagysága és iránya), mértékegysége. Erő mérése. Egyszerű erőegyensúly. Az erő és a sebességváltozás kapcsolata. Gyorsulás és hatásai, példák. Súrlódás, közegellenállás. Közlekedési alkalmazások, balesetvédelem. A takarékos, kényelmes, biztonságos közlekedés eszközei (villanyautó, légszák, gyűrődési zóna). Fogalmak: Gravitációs kölcsönhatás, súly, erő, tömeg, sebességváltozás, gyorsulás, nyomás, légnyomás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Hőmérséklet, halmazállapot
Ismeretek: Hőmérséklet mérése, mértékegységei. Olvasás, fagyás, párolgás, forrás. A víz különböző halmazállapotai. Olvasáspont, fagyáspont, forráspont. Termikus egyensúly. Megfordítható és nem megfordítható folyamatok. Csapadékfajták a környezetünkben. Fogalmak: Hőmérséklet, halmazállapot, olvasáspont, fagyáspont, forráspont, nyomás, túlűtés, túlűtés, csapadék, megfordítható, megfordíthatatlan folyamat.	

8. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A hang; hullámmozgás a természetben
Ismeretek: A hang és a hallás. Hangforrások. A hang keletkezése. Hangsebesség, hangerősség, hangmagasság, hangszín. A hallás fizikai alapjai. Az ultrahang és szerepe az élővilágban. Hangerősség, decibel. Zajszenyezés. A hullámok jellemzői, hullámjelenségek (törés, visszaverődés). Fogalmak: Hang, hangforrás, frekvencia, hangszín, terjedési sebesség, hangerősség, ultrahang, zajszenyezés, hullám, hullámtörés, visszaverődés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Környezetünk és a fizika
Ismeretek: A Föld. Belső szerkezete, földrengések, rengéshullámok.	

A légkör fizikai tulajdonságai.

Természeti katasztrófák. Viharok, árvizek, földrengések, cunamik kiváltó okai. A kárenyhítés lehetőségei.

A napenergia megjelenése a földi energiahordozókban.

Víz-, szél-, nap- és fosszilis energiafajták, atomenergia.

Energiatakarékosság a háztartásban (hőszigetelés, korszerű főzési, fűtési módszerek).

A természetkárosítás fajtáinak fizikai háttere (erdőirtás, légszennyezés, fényszennyezés).

Fogalmak:

Földrengés, légkör, légnyomás, légköri és tengeri áramlat, cunami, napenergia, fosszilis energia, atomenergia, megújuló energia, energiatakarékosság.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Elektromos alapjelenségek, elektromos áram
Ismeretek:	
Az anyag részecskéinek szerkezete. Atomi méretek.	
A testek elektromos állapota. Villámlás. Az elektromos áram. Áramerősség, áramerősség mértékegysége. Elektromos vezetők, szigetelők.	
Fogyasztók soros és párhuzamos kapcsolása.	
Az elektromos feszültség, a feszültség mértékegysége.	
Áramkörök. Elektromos ellenállás.	
A háztartások elektromos energia fogyasztása.	
Elektromos munka és teljesítmény.	
Az elektromos áram hatása az élő szervezetre. Veszélyek, érintésvédelmi ismeretek.	
Fogalmak:	
Elektron, elektromos töltés, atom, molekula, elektromos áram, elektromos vezető, szigetelő, feszültség, teljesítmény, fogyasztás, érintésvédelem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Elektromágneses indukció, váltakozó áram
Ismeretek: Az anyag mágneses tulajdonsága. Mágnesezhető, nem mágnesezhető anyagok. Az elektromágneses indukció. Generátor, váltakozó áram. Elektromos motorok. Elektromos energia termelése. Erőművek. Atomenergia. Villamosenergia-hálózat. A villamos energia szállításának problémái. Lakások elektromos hálózata. Az elektromos áram hatása az élő szervezetre. Veszélyek, érintésvédelmi ismeretek. Energiatakarékos eljárások, eszközök ismerete (energiatakarékos izzó, hőszivattyú). Fogalmak: Permanens mágnes, elektromágnes, elektromágneses indukció, generátor, váltakozó áram, elektromos motor, erőmű, villamosenergia-hálózat, transzformátor, elektromos fogyasztó, érintésvédelem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A Naprendszer	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	A fény tulajdonságai. Körmozgás jellemzői.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	A tudomány, technika, kultúra szemszögéből a tudományos gondolkodás műveleteinek megismerése. A tudományos és a nem tudományos elképzelések megkülönböztetése. A tudományos modellek változásának felismerése. A témához illeszkedő ismeretterjesztő források önálló keresése, értelmezése, az ismeretszerzés eredményeinek bemutatása, mások eredményeinek értelmezése. A felépítés és működés kapcsolata szerint a Naprendszer felépítésének, égitest-típusainak megismerése. A Hold fázisainak megértése. Távolságok és időbeli nagyságrendek összehasonlítása.	
Ismeretek:		
A Naprendszer. A Naprendszer objektumai (bolygók, holdak, üstökösök, meteorok). Bolygók, holdak és a rajtuk uralkodó fizikai viszonyok.		

A Hold jellemzői, fázisai.

Az idő mérése az égitestek mozgása alapján.

Naptár. Árapály. Napfogyatkozás, holdfogyatkozás.

Csillagképek, csillagászati távolságok, fényév. Tejútrendszer. Asztrológia és asztronómia. A földközéppontú és a napközéppontú világkép jellemzői. A Föld, a Naprendszer és a Világmindenség fejlődéséről alkotott elképzelések.

Fogalmak: Nap, Naprendszer, csillag, bolygó, hold, meteor, holdfázis, napfogyatkozás, holdfogyatkozás, árapály, tejútrendszer, csillagkép, fényév, asztronómia, asztrológia.

KÉMIA

5. évfolyam – TERMÉSZETISMERET/KÉMIA

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Állandóság és változás környezetünkben (Anyag és közeg)
Ismeretek: Élő és élettelen anyag fogalma, minőségi tulajdonságai, mérhető jellemzői. Az anyagok különféle halmazállapotainak és halmazállapot-változásainak összefüggése a hőmérséklettel. Keverékek és azok szétválasztása. Gyors és lassú égés, a tűzoltás alapjai. A víz: tulajdonságai, megjelenési formái, jelentősége a természetben. A talaj kialakulása, szerkezete. A talaj szennyeződése és pusztulása. A talaj védelme. A talaj fő alkotóelemei (levegő, víz, humusz). A levegő összetétele. Fogalmak: Anyag, élő-élettelen, halmazállapotok, a víz és hőmérséklet-változáskor kialakuló halmazállapotai, keverék, a levegő alkotórészei, légnyomás, talaj, közettörmelék, humusz, talajnedvesség.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Energia a vegyületekből	Órakeret 7 óra
Ismeretek: Energiahordozók (tápanyagok, kőszén, kőolaj, földgáz) jellemzői, felhasználása. Az élő szervezetek energiája: napfény és vegyületek. Fogalmak: Hőmérséklet, energia, energiaforrás, energiahordozó, energiagazdálkodás, energiatakarékosság.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Ásvány, kőzet
Ismeretek: Kőzetek vizsgálata. Az andezit, bazalt, mészkő, homok, lösz, barnakőszén, feketekőszén jellegzetes tulajdonságai, felhasználásuk. Fogalmak: Kőzet, ásvány, kristály, andezit, bazalt, mészkő, belső erő, külső erő, bauxit, lignit.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Találkozások a kémiával – a részecskemodell
Ismeretek: A változások típusainak megfigyelése, a megfigyelés, a leírás és a jelenség kapcsolata. Egyszerű tanulói kísérletek és vizsgálatok elvégzésén keresztül alapvető biztonsági szabályok betartása, az érzékszervi tapasztalatok megfogalmazása, a kísérlet leírásának elvei, a kémiai (tudományos) leírás jellemzői.	
Ismeretek: Az anyagok csoportosítása fizikai tulajdonságaik, halmazállapotuk alapján. Fázis fogalma, homogén és heterogén rendszer.	

Ismeretek: A négy ősprincípium. Anyagi részecske. Az atom, mint az anyagok felépítő eleme.
Ismeretek: A szilárd, folyékony és gáz halmazállapotok és tulajdonságaik vizsgálata köznapi anyagokon és problémákon.
Ismeretek: A víz halmazállapot-változásainak megfigyelése csoportos vizsgálatokon keresztül. A halmazállapot-változások részecskeszintű magyarázata a víz körforgásának egyes lépésein keresztül. A szublimáció – kísérletek kámforral, jóddal. Fogalmak: Részecskemodell, fizikai tulajdonságok, fizikai változások.

6. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kémia a fürdőszobában: oldódás, folyadékok
Ismeretek: Az oldódás folyamata, az oldószer és az oldott anyag, a „hasonló a hasonlóban” elv, a telített és telítetlen oldat fogalma, az oldódás hőmérsékletfüggése. Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: A szennyvíz tisztítása, a WC és a szagok, a szennyvízkezelés és az ivóvízzel való takarékoság kérdései. Ismeretek: A diffúzió jelensége (a légfrissítők vagy szagtalanítók példáján). A szennyvíztisztítás elvei, a szennyvíztisztító működése. Keverékek szétválasztása, szűrés, üleptetés, desztillálás. A víztisztaság, a vízszennyezés és a víztakarékoság. Hígítás.	

Ismeretek: Modellkísérlet. Fizikai és kémiai változások összehasonlítása. Az oldatból kiváló (kikristályosodó) oldott anyag részecskék, és a különböző részecskék találkozásával és átalakulásával keletkező, rosszul oldódó új részecske, a csapadék keletkezése eltérő folyamatok. A csapadék, a reakció fogalma, a vízkőképződés és a vízkőoldás folyamata, a biztonsági jelek megismerése. Szóegyenletek alkalmazása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fizikai és kémiai változások, oldódás, diffúzió, elválasztás, csapadék.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kémia a konyhában – fizikai és kémiai változások
Ismeretek: Az aprítás, oldás, melegítés és hűtés szerepe egyszerű konyhai eljárásokban. Sózás, cukrozás, tartósítás és befőzés. Mennyiségek. Hígítás és töményítés. Kristályosodás. Az ozmózis jelensége.	
Ismeretek: A vízmolekula példáján az atom, molekula, elem, kémiai kötés fogalma. A szimbólumképzés tudományos megismerésben betöltött szerepe. Vegyjel, képlet, összegképlet. Első találkozás a periódusos rendszerrel. A mol fogalma. A moláris tömeg és a tömeg kapcsolata.	
Ismeretek: Egyszerű és összetett anyagok fogalma. A desztillált víz, csapvíz, tengervíz, ásványvíz, gyógyvíz különbözősége. Savas és lúgos anyagok, indikátor, kémhatás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kémiai részecske, anyagmennyiség.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kémia a szobában
Ismeretek: Az égés vizsgálata. A gyertya égése során bekövetkező tömeg- és energiaváltozás összefüggései és különbségei. A kémiai folyamatokat kísérő energiaváltozás értelmezése a hőmérséklet-változás segítségével. A tűzoltás módjai, ezek magyarázata. Az égéssel, nyílt láng használatával kapcsolatos legfontosabb biztonsági előírások és szabályok. Az égés mint oxigénnel való reakció. Tudománytörténeti magyarázatok az égésről (Stahl, Lavoisier). A szén-dioxid, a szén-monoxid és tulajdonságaik. Az erjedés és az égés közti hasonlóság. A mérgezések elkerülése. A szén-dioxid képződése szén és oxigén reakciójával, a kémiai egyenlet alkalmazása.	
Ismeretek: A levegő összetétele. Oxigéngáz, nitrogéngáz. A nitrogén oxigéntől való eltérő viselkedése. Elemmolekula fogalma. Nemesgázok. A szén-dioxid mennyiségének változása a levegőben, a nagyságrendek értelmezése. A szén-dioxid kibocsátás alapvető kémiai háttere, veszélyei. A növények és az állatok eltérő igénye a szén-dioxidra. Szén-dioxid-kibocsátás környezetünkben: szén-dioxid-források.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kémiai egyenlet, égés, oxidáció.

7. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A föld – szilárd anyagok
Ismeretek: Az ásványok csoportosítása, egyes ásványok tulajdonságai. Az egyes ásványok kémiai összetétele. Az összegképlet. Fontosabb ércásványok. Az összetétel és az összegképlet különbözősége.	

Ismeretek: Az amorf és kristályos anyag fogalma. Az üveg, mint nem molekuláris amorf anyag. Az üveghuta működése, anyagszerkezeti magyarázattal.	
Ismeretek: Fémek ércásványai, ércei. Az érc fogalma, kapcsolata az ásvány (vegyület) és a keverék fogalmával. Érccek csoportosítása. A fémek előállítása redukcióval, példák. Elsődleges és másodlagos nyersanyag, termék értelmezése a folyamatban. Egyes ércek (oxidos, szulfidos) felhasználásához köthető környezeti hatások.	
Ismeretek: A nemesfémek előfordulása, tulajdonságai és előállítása. A királyvíz, a választóvíz és a karát. Az alkímisták és az „aranycsinálás”. Az arany előállítása és a környezetszennyezés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elemi részecskék, redoxi-folyamatok, fémek, ércek.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tűz – égés, reakciósebesség
Ismeretek: Szilárd és folyadékfázisú csapadékképzési reakciók összehasonlítása. A kémiai reakciók ütközési elmélete, a reakcióegyenlet felírása. A reakciósebesség fogalma, koncentrációfüggése.	
Ismeretek: A mészégetés, mészoltás és a habarcs megkötésének kémiai háttere. A mészégető boksa. Az endo- és exoterm reakciók vizsgálata, energiadiagramja, Hess-tétel. Aktiválási energia. A katalizátor és inhibítor. Kémiai reakciók több úton is végbemehetnek.	
Ismeretek: Az energiamérleg értelmezése. Az égéshő fogalma. Az élelmiszerek energiatartalmának meghatározása (elvi szinten).	

Az energiafelvétel és -leadás kapcsolata a hízással, illetve fogyással.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Termokémia, reakciósebesség, katalizátor, energiahatékonyság.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Levegő – gázok
Ismeretek: A légnemű anyagok csoportosítása: gáz, gázkeverék, füst, köd, ülepedő és szálló por. Gázfejlesztés. Modellalkotás segítségével a gázok tulajdonságainak értelmezése, állapotjelzők, állapotfüggvények, a relatív sűrűség fogalma. Mennyiségi viszonyok: Avogadro törvénye, a térfogatszázalék, relatív sűrűség.	
Ismeretek: A nemesgázok és a nitrogénmolekula stabilitásának következményei, ezeknek a gázoknak a fizikai tulajdonságai, felhasználásuk. A keszonbetegség. Vizsgálatok: ammónia, nitrogén-dioxid – ezek fizikai tulajdonságai, élettani hatása, felhasználása.	
Ismeretek: Az oxigén tulajdonságai és a láng szerkezete. Az oxigén és az oxidáció. Az oxidáció értelmezése oxigénfelvétellel. A korrózió mint oxidatív folyamat. Fémtisztító praktikák.	
Ismeretek: A levegőszennyezés típusai, főbb szennyezőanyagok. Kén-dioxid vizsgálata. Az inverzió jelensége, Los Angeles- és London-típusú szmog: esettanulmányok. Teendők szmogriadó esetén.	
Ismeretek: Az ózon szerkezete és tulajdonságai. Az allotrópia az oxigén és az ózon példáján. Az üvegházhatás kialakulása, változása. A politikai összefogás lehetősége a Nemzetközi Éghajlatváltozási Keretegyezmény (IPCC) példáján.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gáz, oxidáció, korrózió, levegőtisztaság, üvegházhatás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Víz – oldatok
Ismeretek: Kísérletek alapján a víz felületi feszültségének, különböző folyadékok forráspont-különbségének leírása. A vízmolekula szerkezete, a víz különleges tulajdonságai és a másodrendű kötések összefüggései. A molekulárcs.	
Ismeretek: Vízkeménység: az állandó és a változó keménység, a keménységet okozó ionok, a vízlágyítás.	
Ismeretek: A Föld vízkészletei, a vezetékes víz, a palackos víz és az ásványvíz összehasonlítása. A vízsűrítés és -tisztítás módjai.	
Ismeretek: Csapadékképződési reakciók értelmezése az oldhatósággal és a szerkezetváltozással. A móló koncentráció fogalma.	
Ismeretek: A savasság magyarázata a savak disszociációjával. Az elsavasodás és a savas esők okai és hatásai (modellkísérletek), az elsavasodás közvetlen és közvetett hatásai, védekezés az elsavasodással szemben.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Másodrendű kötés, kémhatás, sav-bázis reakció.

FÖLDRAJZ
(Esti tagozat)
5. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tájékozódás térben és időben. Magyarország földrajza
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
– Csillagászati ismeretek: a Világegyetem, a Tejútrendszer, a Naprendszer, a Föld mozgásai, időszámítás. – Tájékozódás a térképen, térképismeret: a térkép ábrázolásmódja, méretaránya, jelrendszere; irány és távolság meghatározása a térképen; a domborzat ábrázolása térképen. – Az időjárás és az éghajlat elemei, éghajlati övezetek: napsugárzás, napfény, hőmérséklet és mérése; a hőmérséklet napi és évi változása, a szél keletkezése, iránya; a csapadék keletkezése, csapadékformák; időjárás és éghajlat. – A földfelszín változása: a hőingadozás, a jég, a víz és a szél felszínformáló munkája; folyóvizek, állóvizek; domborzati elemek és formák; a hegységek és a síkságok kialakulása; a talaj keletkezése, jellemzői és védelme. – Tájékozódás a földtörténeti időben: a földtörténeti események időbelisége és térbelisége; eligazodás a földtörténeti időbeosztás főbb egységeiben. – A kontinensek nagytájai. – Hazánk természeti adottságai: hazánk földrajzi fekvése a Kárpát-medencében; Magyarország földtörténete; hazánk felszíne, domborzata, ásványi nyersanyagai; Magyarország éghajlati adottságai; hazánk vízrajzi adottságai, természetes növénytakarója és talajviszonyai; tájaink. – Hazánk társadalomföldrajza: Magyarország népessége; településhálózatunk, városaink, falvak és szóróványtelepülések; a gazdaság térbeli jellemzői: az ipar, a mezőgazdaság és az élelmiszeripar, az idegenforgalom, a közlekedés és a távközlés földrajza; külkereskedelmünk és nemzetközi kapcsolataink; régióink, megyéink.	

6. évfolyam

Tematikai egység	A kontinensek földrajza
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
– Európa: Európa helyzete, kialakulása és természeti adottságai; Európa népei; az Európai Unió általános társadalmi és gazdasági jellemzői; Észak-Európa országainak közös és egyedi földrajzi vonatkozásai, kapcsolatuk a természeti környezettel; Nyugat-Európa országainak hasonló és eltérő földrajzi vonásai; a történelmi múlt hatása a mai gazdasági életre; Franciaország és Nagy-Britannia; Közép-Európa általános földrajzi képe; Németország, Ausztria, Szlovénia, Szlovákia, Románia; Dél-Európa országainak általános és egyedi földrajzi vonásai; Olaszország, Spanyolország, Horvátország, Szerbia; Kelet-Európa országai jellegzetes természet- és társadalomföldrajzi vonatkozásainak bemutatása; Oroszország, Ukrajna. – Ázsia: általános természet- és társadalomföldrajzi képe; eltérő adottságok és sajátos	

társadalmi-gazdasági fejlődési utak a kontinensen; Japán, Kína, India, Délkelet-Ázsia, Délnyugat-Ázsia.

- Afrika: a kontinens természeti adottságai, és társadalmi-gazdasági képe.
- Ausztrália és Óceánia: természeti képe, társadalmi-gazdasági jellemzői.
- Amerika: fő részeinek eltérő természet- és társadalomföldrajzi képe; USA, Kanada, Mexikó, Brazília.

BIOLÓGIA-EGÉSZSÉGTAN

(Esti tagozat)

5. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Élet a kertben
Ismeretek	
Ismeretek: A növényi test felépítése, a szervek működése, a növények életfeltételei. Gyümölcs- és zöldségfélék (őszibarack, dió, burgonya, vöröshagyma, paprika) környezeti igényei, termőhelye, testfelépítése, ehető részei, élettartama, felhasználása. A termés és a termés megkülönböztetése. A zöldség- és gyümölcsfélék szerepe az egészség megőrzésében. Fogyasztásuk higiénés szabályai. A gyümölcs- és zöldségfélék kártevői: burgonyabogár, káposztalepke, házatlan csigák, monília. A kártevők elleni védekezés. A vegyszerhasználat következményei. A virágos növények (petúnia, tulipán) szervei, testfelépítése. Dísznövények szerepe közvetlen környezetünkben (lakás, osztályterem, udvar). A növények gondozásának elemi ismeretei. A földigiliszta és az éti csiga testfelépítése, életmódja, jelentősége. Jellegzetes kerti madarak. A házban és a ház körül élő állatok: házi veréb, füstifecske, házi légy testfelépítése, életmódja, jelentősége. Az állatok szerepe a betegségek terjesztésében. A megelőzés lehetőségei. Madárvédelmi alapismeretek.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Zöldség, gyümölcs, virág, mag, termés, fő- és mellékgyökérzet, főeres, mellékeres levél, virág, takaréklevél, lepellevél, ivarlevél, csonthéjas-, bogyótermés, módosult növényi rész: gumó, hagyma, egynyári, kétnyári, évelő, gyűrűsféreg, bőrizomtömlő, puhatestű, köpeny, zsigerzacskó, átalakulás nélküli fejlődés, tápláléklánc.
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizek, vízpartok élővilága
Ismeretek	

Ismeretek: A vízi élőhely jellemző élettelen környezeti tényezői. Vizek egysejtűi: zöld szemes ostoros, papucsállatka, baktériumok testfelépítése, életmódja. Vízi-vízparti növénytakasok vízszintes tagozódása: lebegő, gyökerező hínár, nádas mocsárrétek, ártéri erdők jellegzetes növényeinek testfelépítése, életmódja, jelentősége. A vízi-vízparti életközösség jellemző gerinctelen és gerinces állatai: tavi kagyló, orvosi pióca, kecskerák, szúnyogok, szitakötők, ponty, leső harcsa, kecskebeka, vízisikló, tőkés réce, barna réti héja, fehér gólya külleme, teste, élete, jelentősége az életközösségben, az ember életében, védettségük. Kölcsönhatások az életközösségben: táplálkozási láncok, táplálékhálózatok. Az életközösség veszélyeztetettségének okai, következményei: tápanyagdúsulás és a méreganyag koncentrációja.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egysejtű, sejtsejtszervecske, baktérium, moszat, telepes test, gyöktörzs, kétlaki növény, hínárnövényzet, gerinctelen, gyűrűsféreg, puhatestű, kagyló, ízeltlábú, rovar, rák, gerinces, hal, kopolya, úszóláb, lemezes csőr, gázlóláb, tépőcsőr, markoló láb, lágyhájú tojás, átalakulásos fejlődés, átváltozás, átalakulás nélküli fejlődés, költöző madár, téli álm, változó testhőmérséklet.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Alföldi tájakon
Ismeretek	
Ismeretek: A füves puszták élővilága. Jellegzetes növényei: fűfélék, gyógy- és gyomnövények, jellemzőik, jelentőségük. Az életközösség állatai: sáskák, szöcskék, gyíkok, fácán, mezei pocok, mezei nyúl, egerészölyv szervezete, életmódja. Táplálkozási láncok, táplálékhálózatok. Az életközösség veszélyeztetettsége, védelme. A Kiskunsági vagy a Hortobágyi Nemzeti Park természeti értékei. Alföldek hasznosítása, szerepük a lakosság élelmiszerellátásában. Termesztett növényei: búza, kukorica, napraforgó. Jellegzetes szerveik, termesztésük, felhasználásuk. A növénytermesztés, állattenyésztés és az élelmiszeripar összefüggései.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Síkság, alföld, feltöltődés, természeti erőforrás, fűfélék, koronagyökér, takarólevél nélküli virág, fészek-, kalász-, szemtermés, kifejlés, kételtű, hulló, rágszáló.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az erdő életközössége
Ismeretek	
Ismeretek: Hazai erdőségek földrajzi helye, kialakulása, gyakori erdőtípusainak jellemzői. Az erdő, mint életközösség. Az erdő szintjei, a környezeti tényezők függőleges irányú változásai. Az erdősíntek legjellemzőbb növényeinek: kocsánytalan tölgy, gyertyán, bükk, erdei fenyő, gyepürózsa, erdei pajzsika, nagy seprűmoha környezeti igényei, faji jellemzői, testfelépítése, hasznosítása, az életközösségben betöltött szerepe. Az erdő gombáinak: erdőszéli csiperke, gyilkos galóca faji sajátosságai. A gombák testfelépítése, táplálkozása, szaporodása. A gombák szerepe az életközösségekben, az egészséges táplálkozásban. A gombafogyasztás szabályai. Az erdő gerinctelen és gerinces állatainak (szarvasbogár, gyapjaslepke, erdei vöröshangya, koronás keresztespók, közönséges kullancs, széncinege, nagy tarkaharkály, gímszarvas, vaddisznó, erdei fülesbagoly, róka) külleme, teste, élete, szerepe az erdő életében. A kullancsok által terjesztett betegségek, az ellenük való védekezés. A vadgazdálkodás szerepe, jelentősége. Táplálkozási láncok, táplálékhálózat. Az erdő szociális, környezetvédő szerepe, veszélyeztetettsége. Az erdőjárás szabályai. Herman Ottó munkásságának jelentősége.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Erdő, erdő szintjei, zárvatermő, nyitvatermő, haraszt, moha, virágtalan növény, gomba, spóra, barkavirágzat, makktermés, tűlevél, tobozvirágzat, cserje, pókszásású, rovar, bogár, lepke, csáprágó, pödörnyelv, kúszóláb, vésőcsőr.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Csapadékhoz igazodó élet a forró éghajlati övben
Ismeretek	
Ismeretek: A környezeti tényezők (fény, hőmérséklet, levegő, víz, talaj) hatása a növényzet kialakulására. A víz szerepe a földi élet szempontjából (testalkotó, élettér, oldószer). Példák az élőlényeknek a magas hőmérsékletre való alkalmazkodására. Az életközösségek vízszintes és függőleges rendeződése mint a környezeti feltételek optimális kihasználásának eredménye. A forró éghajlati öv jellegzetes biómjainak jellemzése (területi elhelyezkedés, kialakulásuk	

okai, főbb növény- és állattani jellemzői). Fajok közötti jellegzetes kölcsönhatások (együttélés, versengés, élősködés, táplálkozási kapcsolat) a trópusi éghajlati öv életközösségeiben. A trópusi biomokat fenyegető főbb emberi eredetű veszélyek (elsivatagosodás, erdőirtások, ipari szennyezés, erózió): okok és következmények.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Környezeti tényező, életfeltétel, alkalmazkodás; trópusi esőerdő, erdős és füves szavanna, trópusi sivatag, elsivatagosodás; versengés, együttélés, táplálkozási lánc; gerinces, hüllő, madár, emlős.
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az élővilág alkalmazkodása a négy évszakhoz
Ismeretek	
Ismeretek: A mérsékelt övezet és a magashegységek környezeti jellemzői. A mérsékelt éghajlati övezet biomjainak (keménylombú erdők, lombhullató erdőségek, füves puszták jellemzői) jellemzése (földrajzi helye, legjellemzőbb előfordulása, környezeti feltételei, térbeli szerkezete, jellegzetes növény- és állatfajok). A mérsékelt öv biomjainak jellegzetes növényei és állatai. Az ember természetátalakító munkájaként létrejött néhány tipikus mesterséges (mezőgazdasági terület, ipari terület, település) életközösség a Kárpát-medencében. A környezetszennyezés jellemző esetei és következményei (levegő-, víz-, talajszennyezés). Invazív és allergén növények (parlagfű).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Plankton, egysejtű, moszat, szivacs, csalanózoó, gerinces, hal, madár, emlős; környezeti tényező, tűrőképesség, táplálkozási hálózat.
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az élővilág alkalmazkodása a hideghez, és a világtenger övezeteihez
Ismeretek	
Ismeretek: A hideg éghajlati övezet biomjainak jellemzése az extrém környezeti feltételekhez való alkalmazkodás szempontjából. A világtenger, mint élőhely: környezeti feltételei, tagolódása. A világtengerek jellegzetes élőlényei, mint a vízi környezeti feltételekhez való alkalmazkodás példái. Az életközösségek belső kapcsolatai, a fajok közötti kölcsönhatások konkrét típusai. Anyag- és energiaáramlás a tengeri életközösségekben. Az élőhelyek pusztulásának okai: a prémes állatok vadászata, a túlzott halászat, a bálnavadászat, a szennyvíz, a kőolaj, a radioaktív hulladék, a turizmus következményei. A Föld globális problémái: túlnépesedés – a világ élelmezése, fogyasztási szokások – anyag- és energiaválság, környezetszennyezés – a környezet leromlása. Konkrét példák a biológiának és az orvostudománynak a mezőgazdaságra, az élelmiszeriparra, a népesedésre gyakorolt hatásáról. A fenntarthatóság fogalma, az egyéni és közösségi cselekvés lehetőségei a fenntarthatóság érdekében. Az éghajlat hatása az épített környezetre (pl. hőszigetelés).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tajga, nyitvatermő, zárwatermő, gerinces, hüllő, madár, emlős; táplálkozási hálózat, táplálkozási piramis, fenntarthatóság, környezeti terhelés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Rendszer az élővilág sokféleségében
Ismeretek	
Ismeretek: Az élőlények csoportosításának lehetőségei. A tudományos rendszerezés alapelvei – a leszármazás elve, és néhány jellegzetes bizonyítéka. Az élővilág törzsfjlődésének időskálája. Baktériumok, egyszerű eukarióták, gombák, növények és állatok általános jellemzői.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rendszerezés, rendszertani kategória; ország, törzs, osztály, leszármazás.

6. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Részekből egész – testszerveződés
Ismeretek	
Ismeretek: A rendszer és a környezet fogalma, kapcsolata, biológiai értelmezése. A biológiai szerveződés egyeden belüli szintjei, a szintek közötti kapcsolatok. Testszerveződés a növény- és állatvilágban. Az eukarióta sejt fénymikroszkópos szerkezete, a fő sejtalkotók (sejthártya, sejtplazma, sejtmag) szerepe a sejt életfolyamataiban. Néhány példa a növényi és az állati szövetekre. A növények táplálkozásának és légzésének kapcsolata; jelentősége a földi élet szempontjából.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szerveződési szint, sejt, szövet; sejtalkotó, táplálkozás, anyagszállítás, légzés.
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szépség, erő, egészség
Ismeretek	
Ismeretek: Az emberi test síkjai, szimmetriája, formavilága, esztétikuma. A bőr felépítése és funkciói, szerepe a külső testkép kialakításában: a bőr kamaszkori változásainak okai. A bőr- és szépségápolás. A bőr védelme; bőrsérülések és ellátásuk. Bőrbetegségek (bőrallergia, fejtetvesség, rühátka, gombásodás). A mozgásszervrendszer aktív és passzív szervei. Az ember mozgásának fizikai jellemzése (erő, munkavégzés). A csontok kapcsolódása. Az ízület szerkezete. A porcok szerepe a mozgásban. Mozgássérülések (ficam, rándulás, törés) ellátása, mozgásszervi betegségek (csípőficam, gerincferdülés, lúdtalp) és megelőzésük. A mozgás, az életmód és az energia-szükséglet összefüggései.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kültakaró, mozgásszervrendszer, ízület.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A szervezet anyag- és energiaforgalma
Ismeretek	
Ismeretek: Az élőlényeket felépítő szervetlen és szerves anyagok (víz, ásványi anyagok, szénhidrátok, zsírok és olajok, fehérjék, vitaminok) szerepe. A tápcsatorna részei és szerepük a tápanyagok emésztésében és felszívódásában. Az egészséges táplálkozás jellemzői. A vér és alkotóinak szerepe az anyagszállításban. A légzési szervrendszer részei és működésük. Hangképzés és hangadás. A keringési rendszer felépítése és működése. A táplálkozás és a légzés szerepe a szervezet energiaellátásában. A vér szerepe a szervezet védelmében és belső állandóságának fenntartásában. A védőoltások jelentősége. A kiválasztásban résztvevő szervek felépítése és működése. A vízháztartás és a belső környezet állandósága. A só- és vízháztartás összefüggése. Vérzéscsillapítás. Légzőszervi elváltozások, betegségek megelőzése. A szív- és az érrendszeri betegségek tünetei és következményei. A rendszeres szűrővizsgálat, önvizsgálat szerepe a betegségek megelőzésében. Betegjogok: az orvosi ellátáshoz való jog; háziorvosi és szakorvosi ellátás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tápanyag, anyagcsere, alpanyagcsere, emésztés, vér, vércsoport, véralvadás, immunitás, szűrlet, vizelet, só- és vízháztartás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A belső környezet állandóságának biztosítása
Ismeretek	
Ismeretek: A környezeti jelzések érzékelésének biológiai jelentősége. A hallás és egyensúlyozás, a látás, a tapintás, az ízlelés és a szaglás érzékszervei. Az idegrendszer felépítése; a központi és a környéki idegrendszer főbb részei, az egyes részek. Az idegsejt felépítése és működése. A feltétlen és a feltételes reflex. A feltételes reflex (ingertársítás) mint a tanulás alapja. Az alkohol egészségkárosító hatásai. A drogok hatása az ember idegrendszerére, szervezetére, személyiségére. A megelőzés módjai. Az alapvető életfolyamatok (légzés, pulzusszám, vérnyomás, testhőmérséklet és vércukorszint) szabályozásának fontossága a belső környezet állandóságának fenntartásában.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Receptor, érzékszerv, reflex, reflexkör, feltétlen és feltételes reflex, központi és környéki idegrendszer

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A fogamzástól az elmúlásig
Ismeretek	
Ismeretek: A férfi és a nő szaporodási szervrendszerének felépítése és működése. Elsődleges és másodlagos nemi jellegek. A nemi hormonok és a pubertás. Az ivarsejtek termelődése, felépítése és biológiai funkciója. A menstruációs ciklus. A fogamzásgátlás módjai, következményei. Az abortusz egészségi, erkölcsi és társadalmi kérdései. A nemi úton terjedő betegségek kórokozói, tünetei, következményei és megelőzésük. A fogamzás feltételei, a méhen belüli élet mennyiségi és minőségi változásai, a szülés/születés főbb mozzanatai. A méhen kívüli élet főbb szakaszainak időtartama, a testi és szellemi fejlődés jellemzői. A serdülőkor érzelmi, szociális és pszichológiai jellemzői. A személyiség összetevői, értelmi képességek, érzelmi adottságok. Az önismeret és önfejlesztés fontossága. Leány és női, fiú és férfi szerepek a családban, a társadalomban. A családi és az egyéni (rokoni, iskolatársi, baráti, szerelmi) kapcsolatok jelentősége, szerepük a személyiség fejlődésében. A viselkedési normák és szabályok szerepe a társadalmi együttélésben.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ivarsejt, nemi hormon, elsődleges, másodlagos nemi jelleg, nemi szerv, szexualitás, abortusz, fogamzásgátlás, tudatos családtervezés.

ROMA/CIGÁNY NEMZETISÉGI NÉPISMERET

5-6. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szociális kapcsolatok
Ismeretek/Fejlesztési követelmények	
A magyarországi cigány népcsoportok megismerése - tanári irányítással végzett gyűjtőmunka. Elődök, ősök felkutatása, családfa összeállítása. A család életmódja, szokásrendszere, időbeosztása. A családtagok iskolázottsága, munkája. A cigány konyha berendezése, régi használati eszközök. A cigány és magyar ételek összehasonlítása. Vendéglátás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természeti és társadalmi környezet
Ismeretek/Fejlesztési követelmények	
Települések bemutatása személyes élmények, képek alapján. Az ott lakók élete. A család, a rokonság múltbéli mesterségei és jelenkori foglalkozásai, tevékenységei. Megélhetési módok. A lakókörnyezet meghatározó szerepe. Esetleges elhagyásának okai. Az őshaza elhagyása. Vándorlás, letelepedés. Élet a vándorutakon. Nyári és téli szálláshelyek. Valóságos vagy képzeletbeli utazás (fotók, képek) utáni élménybeszámoló olyan területekről, ahol cigányok élnek vagy éltek - megfigyelési szempontok alapján. A régi és mai „lakó” hagyományok összehasonlítása, a cigányságra jellemző jegyek felismerése.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Múlt és jelen
Ismeretek/Fejlesztési követelmények	
Történelmi személyek, mai közszereplők, hétköznapi cigány emberek bemutatása, jellemzése. Szerepük a cigány nemzetiségi tudat formálásában. A Glinda (Tükör) című Roma Gyermek és Ifjúsági Magazin élettörténeteinek megismerése. A cigány közösségek életét meghatározó íratlan szabályok. A vajdák szerepe. Sajátos igazságszolgáltatási mód: a Romani Kris, a cigány törvény. Az idő kifejezésének bővítése: év, évtized, évszázad. Népcsoportok érkezése hazánk területére különböző történelmi korokban - feldolgozás irányított beszélgetésekkel. Magyarországi cigányok a feudalizmus korában. A tanultak (Zsigmond király László vajda és népe számára adományozott menlevelet) elhelyezése időszalagon a kiemelt időpontokhoz képest.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kulturális élet
Ismeretek/Fejlesztési követelmények	
Mesemondási szokások, híres mesemondók és meseírók.	

A műalkotások megkülönböztetése műfaj, anyag, technika, kifejezőeszközök alapján.
 Cigány származású képzőművészek.
 Hazai és külföldi cigány népdalok, népzene. Tánc típusok: szóló (férfi, női), páros, botoló, cigánycsárdás (csingerálás). Tájegységek cigány táncai.
 A magyarországi cigány népviseletek jellemzői. Viseletelemzés: formák, színek, díszek jellegzetességei, a közlő funkció. A férfi és a női öltözködés tartozékai, régi és új stílusú viselet. Öltözködés – különböző korosztályok és nemek ruhadarabjai, jellemző motívumok (rózsa) és színek (Föld, víz, Nap színei).
 A magyar és a cigány szokások összehasonlítása.
 Még élő hiedelmek, babonák (születéstől a temetkezésig). A cigányok vallásossága.
 Egyházi ünnepek, szertartások, viselkedési módok. A nemzetiségi ünnepek sajátos jellemzői.
 Romani Design Stúdió.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Cigány nyelvek
Ismeretek/Fejlesztési követelmények	
Cigány nyelvek és nyelvjárásaik. Szókincskészlet. Jövevényszavak átvétele. Adott település nyelvhasználata. Cigány nyelvű kiadványok.	

7-8. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szociális kapcsolatok - Személyes életvitel
Ismeretek/Fejlesztési követelmények	
Nemzetiségek – különös tekintettel a cigányságra - földrajzi elhelyezkedése, számossága, kultúrája, élete ma Európában, Magyarországon. Együttélés az anyaországbeliekkel. Az egymás mellett élés mintái, modelljei. Ennek elemzése az adott településen. A szabadidő eltöltésének módjai. Egészséges életmód (étkezés, mozgás, sportolás). Egyéni és közösségi (családi) értékrendek összehasonlítása. Továbbtanulási tervek. Jövőkép. Önálló gyűjtő- és kutatómunkával szerzett ismeretekből prezentáció készítése.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természeti és társadalmi környezet
Ismeretek/Fejlesztési követelmények	
A régi cigányházak jellemzői (építészeti anyag, alaprajz, berendezés). Szimbólumok. Szülő, tartózkodási, lakóhely azonossága vagy különbözősége, ennek okai. A cigány népvándorlás feltételezhető okai. Az útvonalak nyomon követése. Élet a vándorlás idején idegen országokban. A vándorlók és a többségi közösségek kapcsolata, menlevelek, vándorjelek. A vándorlás tárgyi emlékei, a mindennapi élethez használt eszközök. A vándorlás alatt folytatott gazdasági tevékenységek. Tájékozódás Eurázsia térképén. Telepítő tényezők. Cigányok Európában. Számosságuk.	

Kronológiai adatok rendezése:

- a cigányok Európába érkezésük előtt
- a cigányok megjelenése Európa országaiban, különös tekintettel a Balkán-félszigetre.

Összefüggések keresése a cigányok történelme, földrajzi elhelyezkedése, nyelve között.

Adott település térképének elkészítése vázlatos bemutatással (a cigányok és más nemzetiségek által tömbszerűen lakott részek kiemelésével - meghatározott korszakban).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Múlt és jelen
Ismeretek/Fejlesztési követelmények	
A cigány történelem sajátosságai. Cigányok – a három részre szakadt országban – a felvilágosodás korában – a polgári Magyarországon. Törvényi szabályozás, rendelet a letelepítésről. A cigányság helye Európában és a világban. Fogadtatásuk, életük régen és ma. A jelenkor elvándorlási folyamatainak elemzése. Cigány szervezetek, cigányok a közéletben. A hazai cigányság politikai, jogi, kulturális érdekképviselői szervezetei, a nemzetiségi önkormányzatok szerepe (Országos Roma Önkormányzat), civil szervezetek élete. Betekintés a közszolgálati és kereskedelmi televíziók roma/cigány műsorainak felvételeibe.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kulturális élet
Ismeretek/Fejlesztési követelmények	
A magyarországi cigány írók, költők - mint meghatározó személyiségek - életútja, munkássága, főbb művei (Choli Daróczi József, Bari Károly, Lakatos Menyhért, Orsós Jakab, Rostás-Farkas György, Szécsi Magda). A magyar és világirodalomban megjelenő cigánysorsok. A cigány balladák témái. A hit, a vallás szerepe. Hazai autodidakta (naiv) és professzionális (képzett) cigány képzőművészek (Orsós Teréz, Péli Tamás, Ráczné Kalányos Gyöngyi, Szentandrassy István). Neves cigányok születési és temetési helyének megkeresése a térképen (életrajzok bejelölése az időszalagon). Cigányzene a történelmi Magyarországon (híres bandák, zenészek, életutak, életművek). A verbunkos. A zenélés mint életforma, mint megélhetési lehetőség. Nemzetközi sikerek régen és ma. Zenészdinasztiák. Kultúrák - azonosságok és különbségek a cigányság szokásaiban, hagyományaiban. Egyéni és csoportos bemutatkozások, kiállítások, kulturális előadások, fellépések (iskolai és/vagy települési rendezvényen).	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Cigány nyelvek
Ismeretek/Fejlesztési követelmények	
A cigány nyelv dialektusai között fennálló hasonlóságok és különbségek érzékelése. Szájhagyomány és írásbeliség. Szótárhasználat, fordítási gyakorlat. Hazai cigány nyelvvizsga-központok.	

VIII) PROJEKTKÉSZÍTÉS

Az általános iskolai felnőttképzésben tanuló 5-8. évfolyamos diákok projektmunkájának értékelése és az elkészítés általános szempontjai

A projektmunka általános értékelése

A projekt egészére összesen 60 pont adható a következő szempontok szerint: A projekt írásbeli része – tartalma és formája – összesen 40 pont, a projekt szóbeli bemutatása 20 pont.

A projekt tartalmi részének értékelése:

Szempontok		Elérhető max. pontszám	Elért pontszám
A projektmunka tartalmának értékelése		30p	
A téma komplexitása, többoldalú megközelítése	♣ A vizsgázó témáját alaposan ismeri, tájékozott.	0-10	
	♣ A dolgozatban a vizsgázó megteremti az összefüggéseket.	0-3	
	♣ A vizsgázó rendszerezi ismereteit és kiemeli a legfontosabb elemeket.	0-3	
	♣ Témáját több oldalról igyekszik megközelíteni	0-3	
A projekt témája	♣ A dolgozaton érezhető a vizsgázó személyes motiváltsága, emocionális hozzáállása.	0-3	
	♣ A gyűjtött anyag produktív feldolgozása, nem egyszerű reprodukálás.	0-3	
Szakirodalmi vonatkozások	♣ A vizsgázó az idézeteket és tartalmi hivatkozásokat pontosan feltünteti.	0-3	
	♣ A dolgozat részeként irodalomlistát készít.	0-2	
A dolgozat formájának értékelése		10p	
Nyelvi megformáltság	♣ A dolgozat nyelvhelyessége megfelel a normának, a vizsgázó nyelvtani tudása alapos.	0-3	

	♣ A dolgozat szókinccse választékos, a vizsgázó kifejező készségében igényes.	0-2	
Szerkezet, végső megjelenítés minősége	♣ A dolgozat tagolása logikus, a részek egymáshoz való viszonya arányos. ♣ A dolgozat külalakja esztétikus. A mellékletek megjelenítése igényes.	0-3 0-2	
Összesen elérhető pontszám		40 pont	

A projekt szóbeli bemutatásának értékelése:

Szempontok		Elérhető max. pontszám	Elért pontszám
A projektmunka tartalmának értékelése		20p	
A projektmunka lényegre törő összefoglalása	♣ A vizsgamunka lényegi elemeinek bemutatása.	0-5	
Előadásmód, prezentációs technika	♣ A vizsgázó határozottan, érthetően ad elő, szemléletesen beszél.	0-3	
	♣ Önálló előadásmód vázlat segítségével.	0-2	
Szakirodalmi vonatkozások	♣ A vizsgázó az idézeteket és tartalmi hivatkozásokat pontosan feltünteti.	0-3	
	♣ A dolgozat részeként irodalomlistát készít.	0-2	
Nyelvi megformáltság	♣ Az előadásmód nyelvhelyesség, szókinccs és kifejezőkészség tekintetében igényes.	0-5	
Összesen elérhető pontszám		20 pont	

Egyéb információk a vizsgával kapcsolatban:

- A projektmunkák témáinak meghatározása a szaktanár feladata.
- Két vizsgázó nem választhatja ugyanazt a témát, tehát a szaktanárnak úgy kell kijelölnie a témákat, hogy minden vizsgázó projektjének tartalma eltérő legyen.
- A projekt terjedelme – fedlap és tartalomjegyzék nélkül – minimum 2 oldal.
- A dolgozat nem fogadható el, ha terjedelme nem éri el a vizsgaleírásban meghatározott minimumot.
- A kézzel íródott dolgozatokat is elfogadjuk, tekintettel a tanulóink hátterére.
- Projektvizsgákat az alábbi tantárgyakból szervezünk:

Fizika (5-8)

Kémia (5-7)

Roma/cigány nemzetiségi népismeret (5-8)